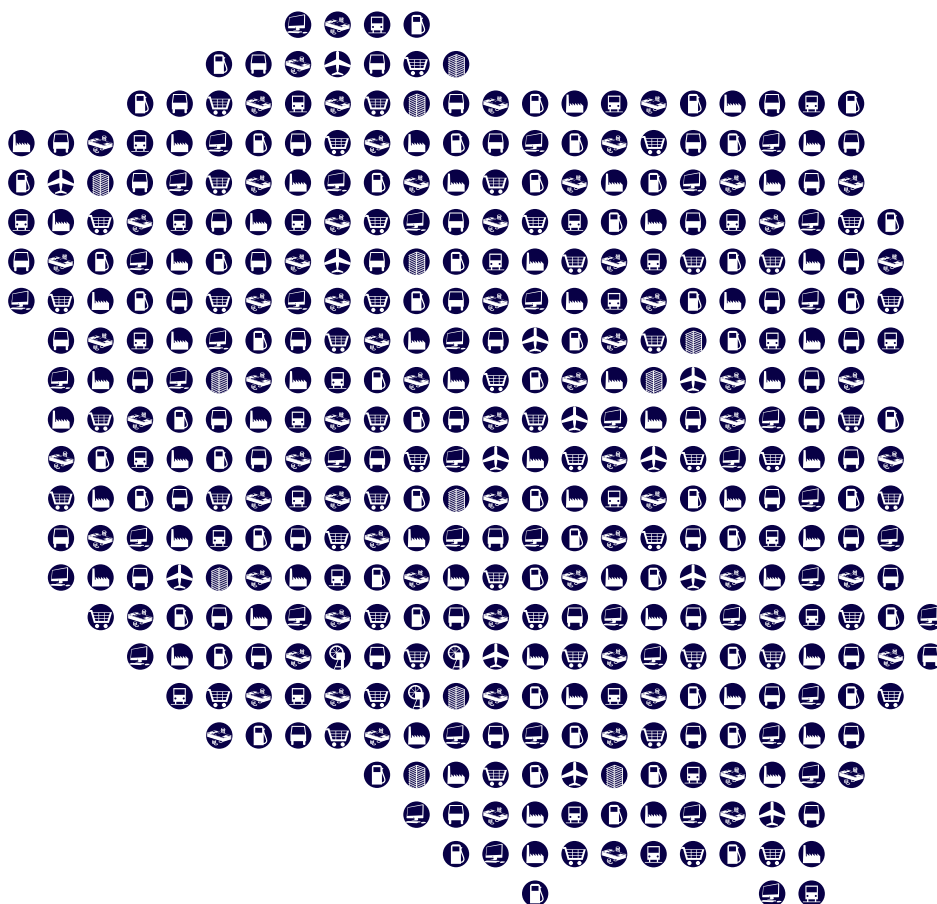

Przedsiębiorcy w Polsce

FAKTY, LICZBY, PRZYKŁADY

POLSKA KONFEDERACJA
PRACODAWCÓW PRYWATNYCH
LEWIATAN

Uwagi metodologiczne do raportu „Przedsiębiorcy w Polsce”

1. W kilku miejscach podano liczbę przedsiębiorstw wpisanych w rejestrze REGON. Aktywna jest tylko połowa z nich, co zostało zaznaczone zarówno w tekstach wprowadzających, jak i na karcie „Wszyscy jesteśmy przedsiębiorcami”. W przypadku danych powiatowych dostępne są tylko informacje z REGON, dlatego na karcie tej pokazano przede wszystkim firmy zarejestrowane w 2011 roku. Z badań GUS wynika, że większość z nich (75–80 procent) nadal działa po roku od rejestracji. Podano także liczbę firm zarejestrowanych w REGON w działach informatyka i komunikacja oraz ochrona środowiska, gdyż nie ma danych, ile z nich jest aktywnych.
2. Jako zasadę przyjęto jednakowe traktowanie przedsiębiorstw prywatnych i publicznych – każde z nich kierowane jest bowiem przez menedżera–przedsiębiorcę. Jednak na karcie „Płaca ważniejsza od świadczeń” ze względu na dostępność danych skoncentrowano się na firmach prywatnych.
3. Na karcie „Miejsca pracy są w przedsiębiorstwach”, zgodnie ze stanem faktycznym i dostępnością danych, podając informacje działowe, zastosowano określenie „głównie sektor publiczny” i „głównie sektor prywatny”.
4. Starano się podawać informacje dotyczące całej populacji przedsiębiorstw, włącznie z mikrofirmami. Tam, gdzie nie było to możliwe, wykorzystano dane o firmach zatrudniających powyżej dziewięciu osób. Zostało to zaznaczone w tekście.
5. W kilku przypadkach badań ogólnopolskich (karty: „Tysiące przedsiębiorczych kobiet” i „Odpowiedzialny biznes to my”) dostępne są tylko dane dotyczące makroregionów, a nie poszczególnych województw. Takie dane zostały tam przedstawione.
6. Raport przedstawia stan danych dostępnych na koniec października 2012 r.

Raport został przygotowany w oparciu o następujące źródła: GUS, Eurostat, Centrum Badania Opinii Społecznej (badanie dla PKPP Lewiatan), GfK Polonia (badanie dla PKPP Lewiatan), materiały Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, MillwardBrown SMG KRC (badanie dla PARP), własne ankiety rozsyłane do urzędów i przedsiębiorstw. Te instytucje i firmy wykonały w dużej mierze obliczenia specjalnie dla nas, za co gorąco dziękujemy. Wykorzystano również m.in. listy 500 i 2000 „Rzeczpospolitej”, raporty Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości i Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, rankingi międzynarodowe, strategię województw, dane warszawskiej Giełdy Papierów Wartościowych, raporty instytucji, stowarzyszeń i fundacji. W informacjach historycznych dotyczących dziejów gospodarczych podstawowym źródłem była Encyklopedia Historii Gospodarczej Polski (Wiedza Powszechna), a w opisanu walorów turystycznych pomogły przewodniki „Polska Niezwykła” (Demart). Uwagi do danych zawartych w raportach prosimy kierować na adres p.a.aleksandrowicz@gmail.com. Zostaną one sprawdzone, a ewentualne poprawki naniesione w raportach udostępnionych elektronicznie.

ISBN 978-83-61796-99-2
Copyright © PKPP Lewiatan

Wersję elektroniczną publikacji można pobrać ze strony www.wizerunekprzedsiębiorcow.pl.

Publikacja przygotowana w ramach projektu „Poprawa wizerunku przedsiębiorców” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

AUTORZY

ZESPÓŁ PKPP LEWIATAN: Kuba Giedrońc (redaktor prowadzący), Joanna Zaręba, Zbigniew Gajewski.

RAPORT „PRZEDSIĘBIORCY W POLSCE”: Beata Gąsiorowska (infografika), Anna Rejer (gromadzenie i przetwarzanie danych, zarządzanie ankietami), Grzegorz Brodowski (projekt okładki, layout, DTP), Lech Mazurczyk (koncepcja i wykonanie modelowych infografik), Piotr Aleksandrowicz (koncepcja całości, teksty i kierownictwo zespołu).

OPRACOWANIE PUBLIKACJI: WYDAWNICTWO TARTAK WYRAZÓW (www.tartakwyrazow.com.pl), Magdalena Tokarska-Romańska, Adam Dziewicki (skład folderu), Wojciech Romański (koordynacja produkcji).

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Przedsiębiorcy w Polsce

RAPORT NA TEMAT WKŁADU PRZEDSIĘBIORCÓW
W ROZWÓJ POLSKI

Grudzień 2012 r.

Szanowni Czytelnicy,

Oddajemy w Państwa ręce wyjątkowe wydawnictwo – pierwsze w Polsce opracowanie na temat roli przedsiębiorstw i przedsiębiorców w rozwoju kraju. Dane w raporcie zostały zaprezentowane w prosty i bardzo obrazowy sposób. Ich analiza nie wymaga wykształcenia ekonomicznego. Mówimy o rzeczach kluczowych dla gospodarki, ale przede wszystkim ważnych dla mieszkańców – o płacach, miejscach pracy, ochronie środowiska itd. Wreszcie każdy mieszkaniec Polski ma dostęp do materiału, który może samodzielnie analizować i wyrobić sobie zdanie, jaką rolę pełnią przedsiębiorcy w Polsce.

Raport został opracowany przez czołowych dziennikarzy ekonomicznych. Zespół pod przewodnictwem red. Piotra Aleksandrowicza wykonał ogromną pracę. Powstało łącznie 17 raportów – dla każdego województwa oraz zbiorczy raport ogólnopolski. Łącznie wykorzystano w nich ponad 30 tysięcy danych! Prace nad nimi trwały pół roku. Myślę, że efekt jest imponujący.

Choć od transformacji gospodarczej minęło już ponad 20 lat, nikt do tychczas nie pokusił się o przygotowanie takiego opracowania. Tym bardziej jego znaczenie jest ogromne. Zachęcam media, samorządy i polityków do wykorzystywania zawartych w raporcie danych i analiz, a także nauczycieli do propagowania tej wiedzy wśród uczniów.

Zapraszam również na stronę www.wizerunekprzedsiębiorcow.pl. Znajdą na niej Państwo sylwetki laureatów konkursu „Biznes. Dobry wybór”, zorganizowanego przez Polską Konfederację Pracodawców Prywatnych Lewiatan. To „twarze biznesu”, których dokonania i sukcesy pokazują, że bycie przedsiębiorcą to dobry wybór. Im więcej takich prężnych firm w naszym kraju, tym większe szanse na rozwój, a w konsekwencji korzyści dla każdego Polaka. Warto zatem wspierać przedsiębiorców w ich rozwoju, bo to inwestycja, która opłaca się każdemu.

Zapraszam do lektury!

Henryka Bochniarz

Bochniarz
 Prezydent Polskiej Konfederacji
 Pracodawców Prywatnych Lewiatan

Przedsiębiorcy w Polsce

Zapraszamy do lektury unikatowego raportu. Zgromadziliśmy w nim dane, które pokazują, jak ważną rolę odgrywają dla wszystkich nas przedsiębiorcy, jak bardzo nasz dobrobyt zależy od tego, czy odniosą sukces na rynku, wreszcie, jak czasem są niedoceniani.

Mark Twain powiedział, że są trzy rodzaje kłamstw: kłamstwa, bezczelne kłamstwa i statystyki. Oczywiście, liczbami można manipulować, a jeszcze łatwiej ich interpretację. Jednak to statystyka rejestruje fakty i dlatego korzystamy z jej danych. Natomiast wnioski i interpretacje pozostawiamy Czytelnikom.

Jakie są fakty? Choć lata 2012 i 2013 są bardzo trudne dla gospodarki polskiej, to jednak nadal się ona rozwija. To już 21 lat bezprecedensowego, nie-

przerwanego wzrostu gospodarczego. Jeszcze dziesięć lat temu, w 2003 roku, nasz produkt krajowy na głowę mieszkańca liczony według siły nabywczej, czyli syntetyczny miernik poziomu rozwoju, wynosił mniej niż 50 procent średniej w Unii Europejskiej 27 państw. W 2011 roku już 65 procent i można być pewnym, że w 2012 dystans znowu się zmniejszył o blisko 1 punkt procentowy. Dogoniliśmy Węgry, dystans do Czech się zmniejszył, znowu w ostatnich latach wyprzedziliśmy Litwę i Łotwę, a odległość od kilku krajów starej Unii dotkniętych ciężkim kryzysem – Grecji, Portugalii – szybko się zmniejsza.

Trzy czwarte produktu krajowego Polski wypracowywane jest w działach stricte gospodarczych – usługach, przemyśle, budownictwie, transporcie,

rolnictwie. Jedna czwarta – w sferze budżetowej. Ta proporcja pokazuje, jak ogromne znaczenie dla dobrobytu Polaków ma działalność przedsiębiorców, w tym rolników. Tworzą trzy czwarte miejsc pracy, z wynagrodzeń wypłacanych w przedsiębiorstwach pochodzi ponad połowa dochodów polskich rodzin, przedsiębiorcy płacą też ponad połowę podatków w kraju, dzięki którym stać nas na świadczenia społeczne i utrzymanie całej sfery budżetowej – począwszy od armii, przez policję i administrację, na edukacji i służbie zdrowia kończąc.

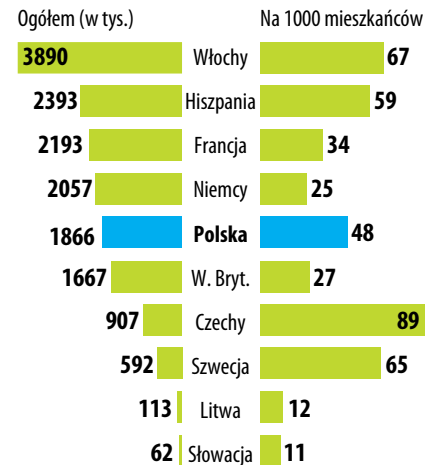
Jest nas, aktywnych przedsiębiorców, ponad 1,7 miliona (zarejestrowanych ponad 3,5 mln). Najwięcej rzecz jasna jedno- i dwuosobowych mikrofirm. Co roku tysiące z nich zawieszają lub likwidują działalność i powstają

tysiące nowych. Na tym polega wolny rynek - na gotowości podejmowania biznesowego ryzyka.

Miliony polskich przedsiębiorców stworzyły nie tylko swoje firmy. Przede wszystkim wydzwignęły oni kraj z zapaści gospodarczej PRL, a potem rok po roku przez 20 lat, budowali nowoczesne państwo, sprawną gospodarkę, dobrobyt mieszkańców. Ponownie, po prawie 400 latach, Polska na mapie gospodarczej Europy jest nie ubogim krewnym, lecz silnym partnerem. Owszem, mamy słabe punkty. Nadal zbyt wielu Polaków pracuje w mało efektywnym rolnictwie (ok. 12 proc. wobec 3,5 proc. w strefie euro), nadal 10 proc. gotowych do pracy Polaków nie może jej znaleźć, nadal nakłady na działalność badawczą i rozwojową są znacznie niższe niż w wysoko rozwiniętych państwach (0,74 proc. PKB zamiast 2-3 proc.), a udział produktów wysokiej techniki w eksporcie, mimo że liberalnie definiowanych przez statystyków (samoloty, elektronika, komputery, leki, maszyny, chemikalia, uzbrojenie, aparatura naukowa) jest trzy razy niższy niż w Europie Zachodniej (ok. 6 proc. wobec 17 proc.). Budowa dróg i au-

tostrad ślimaczy się, dostęp do Internetu ma 63 proc. gospodarstw domowych (w Europie Zachodniej ponad 70 proc.), eksport na mieszkańca wynosi ok. 3,2 tysiąca euro, podczas gdy w całej Unii 7,7 tysiąca.

Liczba przedsiębiorstw

ŹRÓDŁO: EUROSTAT 2008-2009, DLA POLSKI GUS 2011 OBLICZENIA WŁASNE

Ale równocześnie skumulowana wartość inwestycji zagranicznych w Polsce przekroczyła już 150 mld euro, mamy 6 razy większy eksport niż w 1990 roku i 3 razy większy niż 12 lat temu. Co roku przedsiębiorstwa publiczne i prywatne inwestują po-

nad 140 mld złotych w rozwój swoich firm. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach w 2010 roku wynosiła 1439 mln zł – tyle co polski produkt krajowy – i wzrosła od 2003 roku o 49 proc.

Takie są liczby makro. A mikro? Najlepszą miarą rozwoju i konkurencyjności przedsiębiorstw jest udział w globalnym rynku. Nie ma w Polsce odpowiedników Apple'a, Boeinga czy Siemens. Ale są firmy, które choć powstały zaledwie 20 lat temu, mają istotną pozycję na europejskim rynku: Asseco i Comarch, Fakro i Maspex, Selenia i Solaris, Pesa, Apator i Tele-Fonika. Mamy też i mniejsze firmy, które w swoich specjalnościach osiągnęły światowy poziom technologiczny – w branży urządzeń medycznych, elektronicznych, pomiarowych i wielu innych.

Przygotowaliśmy w sumie 17 raportów – ogólnopolski i 16 wojewódzkich. W czasie pracy autorom nasunęło się kilka obserwacji. Po pierwsze, nie ma regionu, w którym nie byłoby prawdziwych liderów gospodarki. Mają bardzo różny rodowód. Część z nich to sprywatyzowane firmy państwowe, takie jak huty, papiernie, czy

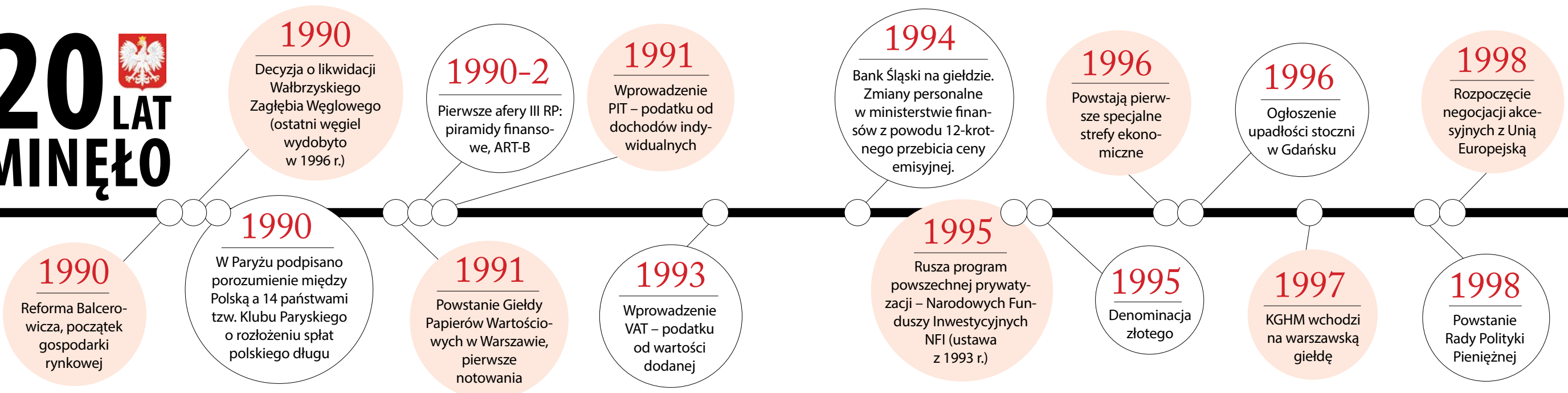
przedsiębiorstwa przemysłu drzewnego i spożywczego, które gdy uzyskały nowego właściciela, potrafiły zrestrukturizować się, zmienić profil produkcji, wprowadzić nowe technologie. Część to stale rozwijające się przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym powstałe od zera – tu można wymienić wielkie sieci handlowe czy inwestycje światowych koncernów elektroniki użytkowej i sprzętu gospodarstwa domowego. Także niektóre firmy kontrolowane przez Skarb Państwa mają znakomite wyniki, jak PKO BP czy PZU.

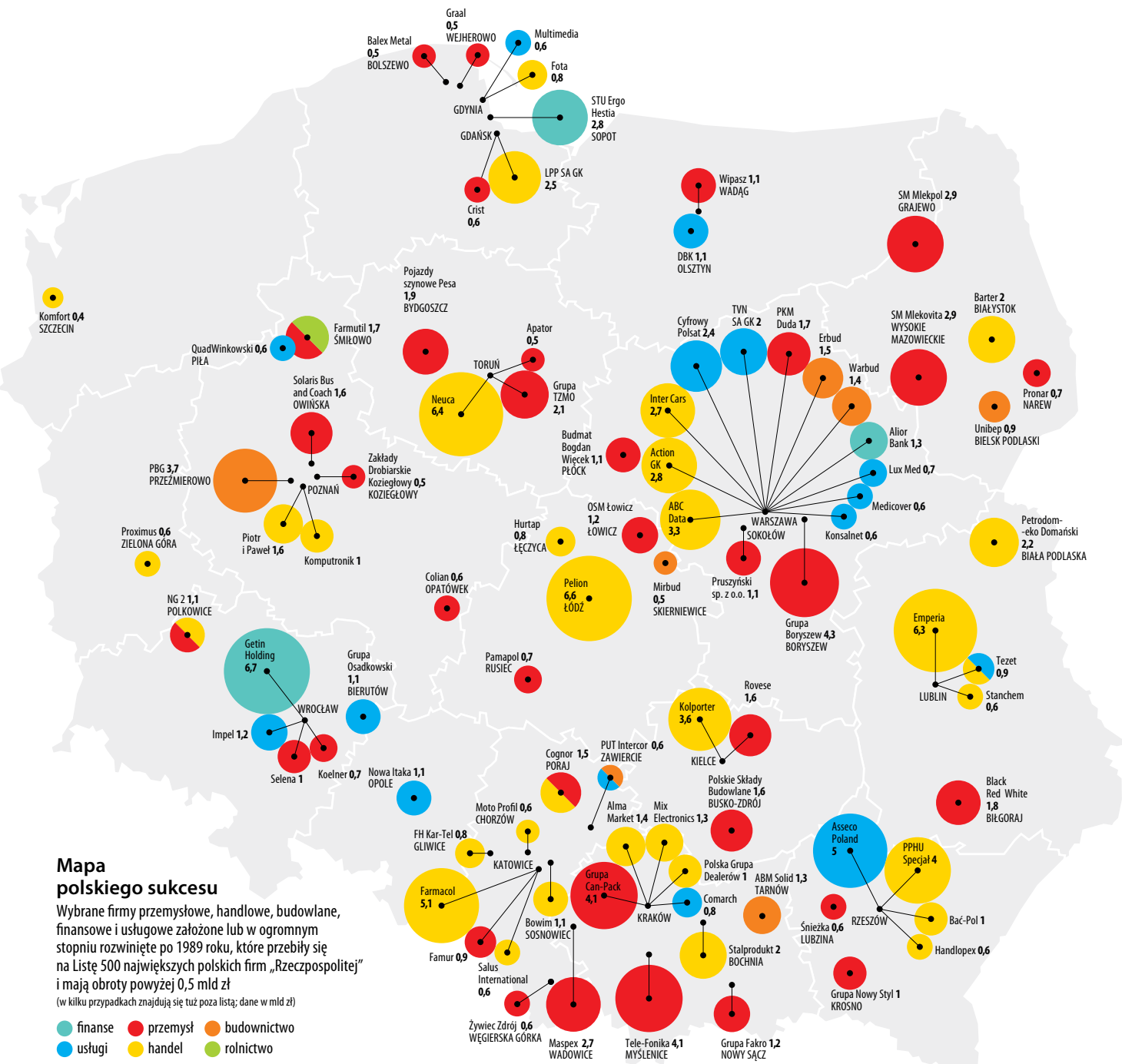
Po drugie, imponuje, jak wiele firm, powstałych w pierwszej połowie ostatniej dekady XX wieku, w ciągu zaledwie kilkunastu lat przebiło się do grupy 500 największych w Polsce. Kilka już wymieniliśmy. A są przecież obok nich Pronar i Wipasz, firmy Michała Sołowowa i Leszka Czarneckiego, Impel i Emperia, Koelner i Neuca, Pelion i Farmacol, Lewiatan i Black Red White, Alma Market i Polskie Składy Budowlane, Polsat i TVN, i wiele, wiele innych (przedstawiamy je na mapie na następnej stronie). Ich twórcami są fascynujący przedsiębiorcy, którzy wspinając się po drabinie „od pucybuta do milionera”, potrafili zdobyć miej-

Polska w Unii Europejskiej	Polska	Unia Europejska
Powierzchnia (tys. km ²)	312,7	4403,5
Ludność (w mln)	38,2	501,8
Wskaźnik zatrudnienia w wieku 15–64 lat (w proc., wg BAEL)	59,7	64,1
Stopa bezrobocia (wg BAEL)*	10,0	10,4
PKB ogółem (mld dolarów)	515	17 611
PKB na mieszkańca (w dol.)*		
– według kursów walut	13 469	35 185
– według siły nabywczej	20 184	31 673
Struktura wartości dodanej brutto (w proc.)		
– rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybactwo	3,7	1,7
– przemysł i budownictwo	32,2	25,2
– usługi	64,1	73,1
Nakłady brutto na środki trwałe (proc. PKB)	20,2	18,6
Udział eksportu do krajów Unii w eksporcie ogółem ogółem (w proc.)	79,1	65,3
Eksport na mieszkańca (w euro)	3152	7734
Import na mieszkańca (w euro)	3514	7897
Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu (w proc. gosp.)	63	70
Samochody w użytkowaniu (na 1000 ludności)	432	473
Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności	564	376
Kształcenie ustawiczne dorosłych (w proc.)	5,3	9,1
Nakłady na B+R w relacji do PKB (w proc.)	0,74	2,0

ŹRÓDŁO: GUS, MFW, DANE ZA 2010; *2011

20 LAT MINEŁO

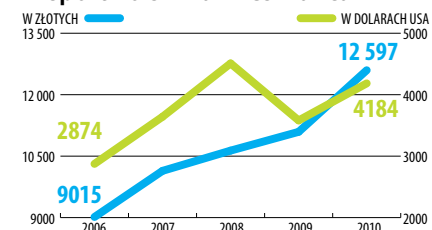
scie na rynku opanowanym początkowo przez dawne firmy państwowe, a potem zamożnych inwestorów zagranicznych. Są dwa uzupełniające się oblicza polskiej przedsiębiorczości; jedno to setki tysięcy mikrofirm, drugie pokazują ci właśnie liderzy.

Po trzecie, gdy szukaliśmy firm prawdziwie innowacyjnych, trudniej było o innowacje techniczne, technologiczne i produktowe, a znacznie łatwiej o marketingowe i organizacyjne. To dobrze, że dzięki pomysłowości, przedsiębiorczości, zaradności polskie firmy i ich twórcy potrafią kontynuować rynkową ekspansję. Złe jednak, że gdy wkraczamy w epokę gospodarki wiedzy i innowacji, brakuje nam nowości technicznych i produktowych. Innowacje obok idei, pomysłu, wynalazku wymagają też kapitału. System wsparcia został w ostatnich latach rozwinięty, m.in. dzięki funduszom europejskim. Być może na efekty jeszcze trzeba poczekać, ale na razie słabość w zakresie innowacji technologicznych i produktowych napawa niepokojem.

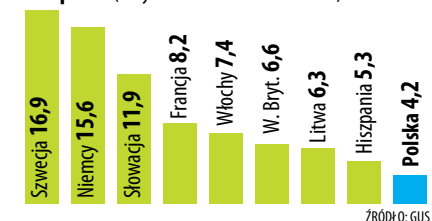
W kilku województwach odszukanie firm sukcesu nie było łatwe. W niektórych regionach występuje stosun-

kowo mało przedsiębiorstw dużych, wyróżniających się na krajowym i europejskim rynku. Tam też mieliśmy problemy z wytypowaniem wybitnych firm innowacyjnych. Zaskakujące, że to regiony leżące w zachodniej i północnej Polsce, gdzie stan infra-

Eksport Polski na mieszkańca

Eksport (w tys. dol. USA na mieszkańca)

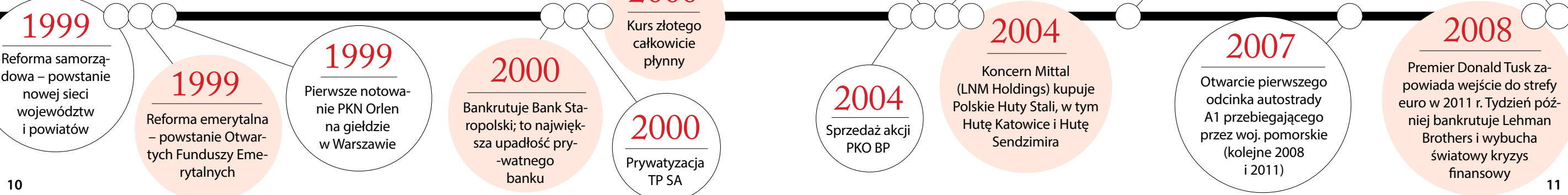

struktury jest lepszy niż w Polsce południowej i wschodniej, i bliżej do europejskich rynków. Pod tym względem klasyczny podział na Polskę zachodnią A i wschodnią B staje na głowie. Czyżby tak jak niegdyś prawdziwy artysta

powinien nieco przymierać głodem, tak przedsiębiorca najlepiej hartuje się w najtrudniejszych warunkach?

Po czwarte, prawdziwą przedsiębiorczość znaleźliśmy też w rolnictwie. I to na skalę większą niż się potocznie sądzi. Nie mamy tu na myśli liczących po kilka i kilkanaście tysięcy hektarów latyfundiów należących do spółek handlowych, często z udziałem kapitału zagranicznego, lecz grupę efektywnych rodzinnych gospodarstw rolnych, o przeciętnej powierzchni ok. 50 hektarów, których obroty i dochody są w niektórych województwach, nawet większe niż obroty mikrofirm. Ile ich jest? Badania Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej (FADN), które wykorzystaliśmy, nie odpowiadają na to pytanie (dotyczą tylko części gospodarstw rolnych) ale z pewnością dziesiątki tysięcy.

Wreszcie, na zakończenie, obserwacja dotycząca społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR). Znaczna część przedsiębiorców, także z małych i średnich firm, deklaruje zrozumienie dla korzyści płynących z CSR. W praktyce ciągle jednak liderami CSR w Polsce są firmy największe, bardzo często

filie i spółki córki międzynarodowych koncernów. Na szczęście z wielu doświadczeń i przekazów wynika, że polscy przedsiębiorcy, choć unikają formalnych sytuacji takich jak uczestnictwo w konkursach czy pisanie raportów CSR, działają odpowiedzialnie na rzecz lokalnych społeczności, klientów i kontrahentów, tyle że nie afiszując się zbyt. Wystarczy porozmawiać z wójtami i burmistrzami, by się dowiedzieć, jak wiele miejscowe społeczności zawdzięczają przedsiębiorcom.

Spróbujmy na zakończenie sporządzić bilans aktywów i pasywów polskich przedsiębiorców i gospodarki. Aktywa to duży rynek wewnętrzny, związki z gospodarkami Unii Europejskiej, zwłaszcza niemiecką, potencjał wiedzy i przedsiębiorczości dobrze wykształconych obywateli, stabilny system finansowy, bogactwo ziemi i jej skarbów, inwencja i ambicja polskich przedsiębiorców.

Pasywa to ograniczona zdolność do innowacji technologicznych, nadal słaba infrastruktura komunikacyjna, trwający odpływ wysoko wykwalifikowanych pracowników do krajów wysoko rozwiniętych, skłonność do fi-

nansowania rozwoju ze środków własnych mimo ograniczonych zasobów kapitałowych, nadal jeszcze niewystarczająca orientacja globalna polskich firm.

Polska w rankingach

kraj	Doing Business (Bank Światowy 2013)	Ranking wolności gospodarczej (Heritage Foundation 2012)	Ranking konkurencyjności (Światowe Forum Ekonomiczne 2012)
Singapur	1	2	2
W. Bryt.	7	14	8
Szwecja	13	21	4
Niemcy	20	26	6
Litwa	27	23	45
Szwajcaria	28	5	1
Słowacja	46	51	71
Węgry	54	49	60
Polska	55	64	41
Czechy	65	30	39

ZRÓDŁO: RANKINGI

Jednak największe pasywo, na które przedsiębiorcy mają ograniczony wpływ, to warunki gospodarowania. Z jednej strony Polska jest jednym z najbardziej atrakcyjnych terenów do inwestowania w Europie – trzecim po Wielkiej Brytanii i Niemczech w rankin-

gu Konferencji Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju UNCTAD, drugim po Niemczech w klasyfikacji Ernst and Young. A z drugiej strony zajmuje dalekie pozycje w rankingach międzynarodowych: Doing Business (ranking warunków prowadzenia działalności gospodarczej poz. 55.), Heritage Foundation (ranking wolności gospodarczej - poz. 64.), World Economic Forum (ranking konkurencyjności poz. 41.).

Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan od lat publikuje Czarną Księgę Barrier, nadal bardzo grubą, niestety. Bez zmiany tej sytuacji polska naturalna zaradność i przedsiębiorczość nie wystarczy do rozwoju. Biurokracja, wysokie podatki i opłaty, skomplikowane przepisy prawne – te bariery od lat pojawiają się na czołowych pozycjach listy hamulców przedsiębiorczości. Ostatnio zmiany na lepsze zachodzą, ale zbyt wolno. Kiedy Europie grozi stracona dekada, szanse wzrostu gospodarczego musimy wykreować sami – państwo, przedsiębiorcy, obywatele.

PKPP LEWIATAN

Muzeum Rybołówstwa w Helu

- Muzeum Piernika w Toruniu ze zrekonstruowaną XVI-wieczną piernikarnią

Woj. pomorskie

- Zabytkowa kuźnia wodna w Gdańsku – Oliwie
- Muzea rybołówstwa na Helu i Jastarni
- Zabytkowa elektrownia wodna w Soszycy. Znajduje się na rzece Słupia, powstała pod koniec XIX wieku i nadal działa.

Woj. wielkopolskie

- W Jaraczu muzeum młynarstwa
- W Sielinku – jedyne w Polsce i jedno z trzech w Europie – muzeum rzeźnictwa

Woj. łódzkie

- Manufaktura w Łodzi – zrewitalizowany kompleks 13 budynków fabryki Izraela Kalmanowicza Poznańskiego

Woj. zachodniopomorskie

- Skansen Kolei Wąskotorowej w Gryficach
- Najstarsze kino świata – działający nieprzerwanie od 103 lat Pionier 1909 w Szczecinie, wpisany do Księgi rekordów Guinnessa.

Woj. mazowieckie

- W Żyrardowie – osada fabryczna, jeden z nielicznych zachowanych w Europie w całości zespołów urbanistycznych miasta przemysłowego z drugiej połowy XIX wieku

Woj. podkarpackie

- W Bóbrce powstała pierwsza w Europie kopalnia ropy naftowej – teraz skansen przemysłu naftowego.
- W Łańcucie Muzeum Gorzelnictwa
- W Przemyślu Muzeum Dzwonów i Fajek – pokaz rzemieślniczego mistrzostwa

GOSPODARCZE KORZENIE

Mamy w Polsce setki obiektów – muzeów, starych fabryk, skansenów, dzieł inżynierskich – pokazujących historyczne korzenie przedsiębiorczości na naszych ziemiach. Poniżej przedstawiamy TOP 30 najciekawszych obiektów:

Woj. lubelskie

- Kredowe podziemia w Chełmie. Kredę, surowiec używany w budownictwie, szkołach, do produkcji farb i pudrów kosmetycznych, wydobywano i eksportowano już w średniowieczu.

Woj. świętokrzyskie

- Muzeum Starożytnego Hutnictwa Świętokrzyskiego w Nowej Słupi.
- Maleniec. Tu w kształcie XIX-wiecznym zachowały się walcownia i gwoździarnia.

Woj. podlaskie

- Kanał Augustowski – wybudowano go w latach 1824–1839, by

ominąć pruskie cła paraliżujące handel Królestwa Polskiego.

Woj. śląskie

- Podziemia zabytkowej kopalni rud srebronożnych w Tarnowskich Górach
- W Zabrze skansen górniczy Królowa Luiza
- W browarach w Tychach i Żywcu działają muzea warzenia piwa.

Woj. opolskie

- Muzeum Gazownictwa w Paczkowie, z ciekawymi eksponatami dla fanów energetyki, między innymi lampami, piecami i gazomierzami

Woj. dolnośląskie

- Muzeum Ceramiki w Bolesławcu
- Muzeum Papiernictwa w Dusznikach
- Muzeum Dawnego Kupiectwa w Świdnicy
- Stara kopalnia złota w Złotym Stoku

Woj. lubuskie

- Skansen winiarstwa w Ochli z ostatnią na ziemiach polskich wieżą winiarską

Woj. małopolskie

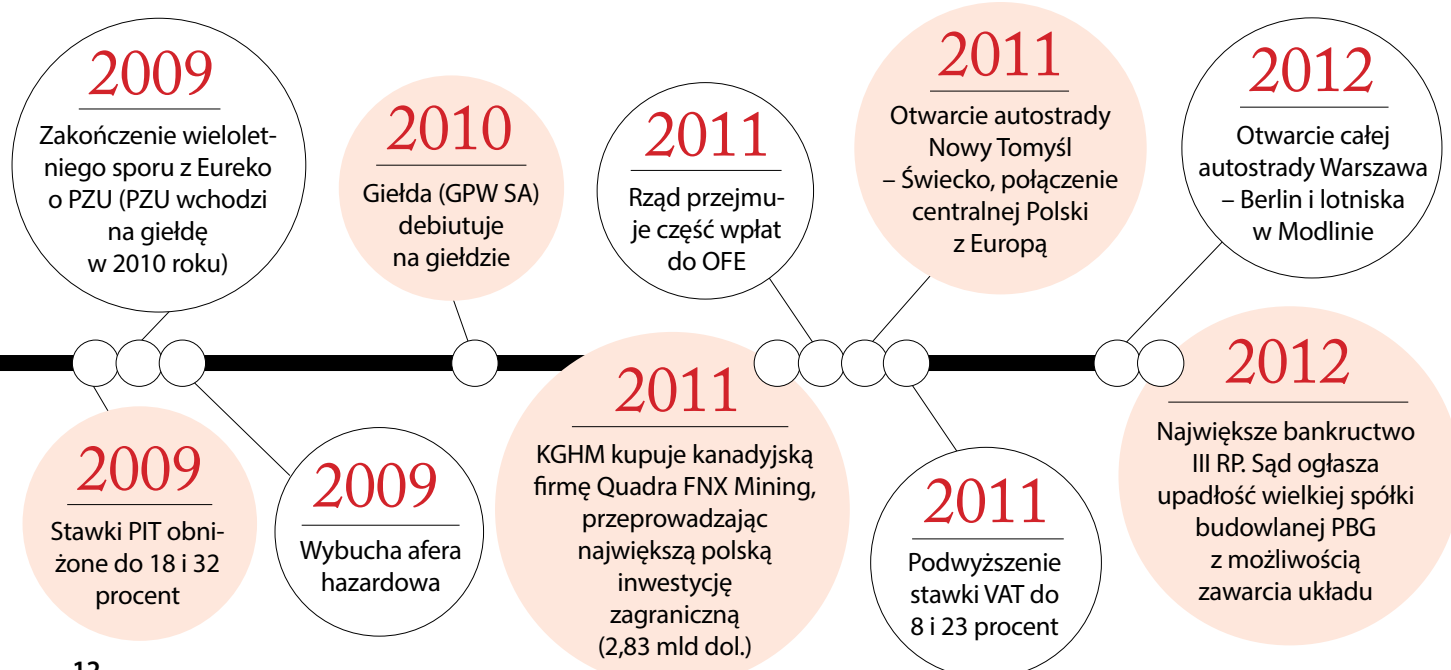
- W Wieliczce sól wydobywano już 5,5 tys. lat temu, jednak kopalnia powstała w XII wieku, podobnie jak kopalnia w Bochni.
- Muzeum drogownictwa w Szczucinie
- Skansen kolejowy w Chabówce, jeden z największych w Europie

Woj. warmińsko-mazurskie

- Kanał Elbląski – efekt niezwykłej inwencji inżynierskiej, powstał w połowie XIX wieku. Miał ułatwić transport drewna, materiałów budowlanych i torfu.

Woj. kujawsko-pomorskie

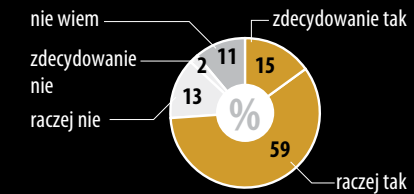
- Sięgające 10 pięter i rozciągające się nad Wisłą na długości ponad 300 metrów XVI-wieczne spichlerze w Grudziądzu

ROZWIJAMY SIĘ

89

Czy przedsiębiorcy wytwarzają większość dochodu Polski?

ZRÓDŁO: GfK POLONIA DLA PKPP LEWIATAN, 2012

tys. ton złota

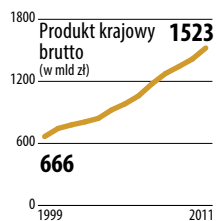

(1 tona złota – 172 mln zł)

i wyniósł
1523 mld zł
w 2011 roku

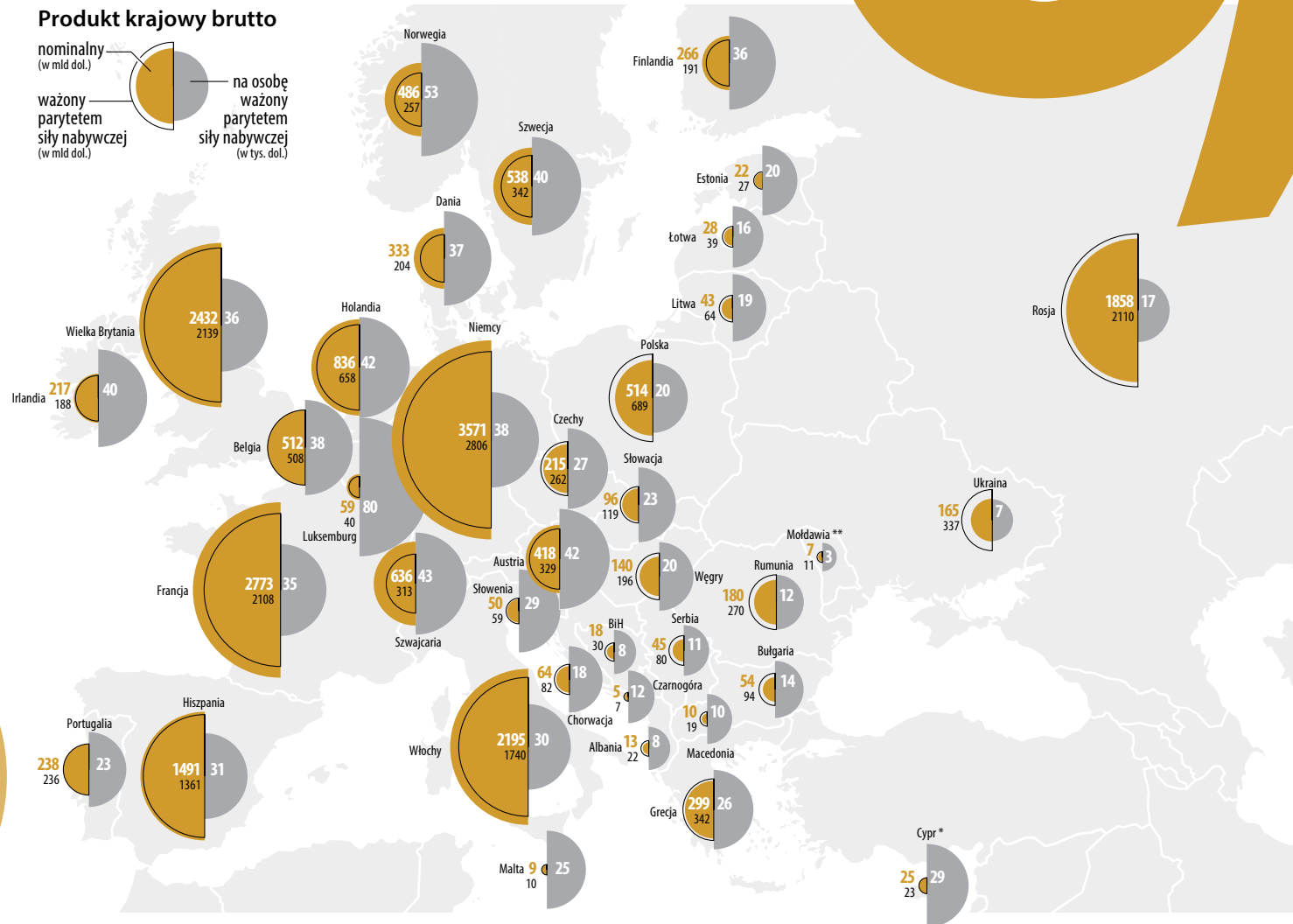
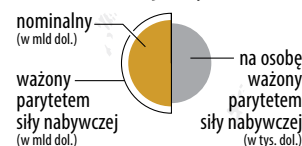
Nasz produkt krajowy wart jest tyle co

Produkt krajowy w ciągu 12 lat wzrósł o:

128,5 procent

Produkt krajowy brutto

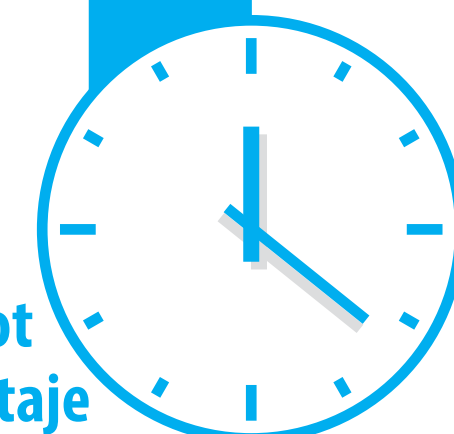

WSZYSCY JESTEŚMY PRZEDSIĘBIORCAMI

1331

firm

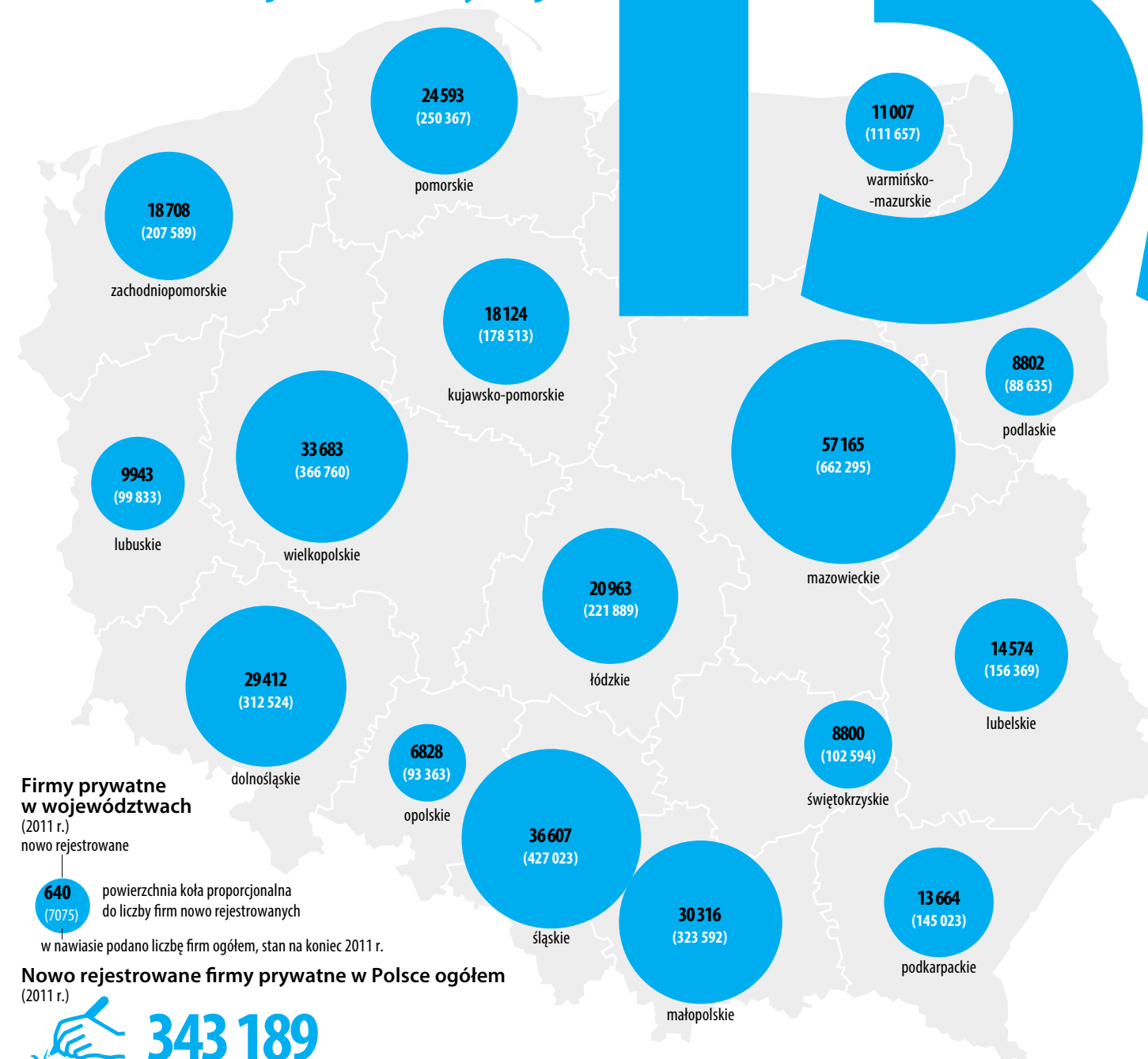
codziennie rejestrowanych jest

Polska ma ogromny potencjał przedsiębiorczości: 590 tys. spółek prawa handlowego i cywilnych, 2,8 mln osób fizycznych, które zarejestrowały działalność gospodarczą. Co roku ponad 300 tys. osób rozpoczyna swoją przygodę z biznesem.

Nie zawsze odnoszą sukces. Działalność gospodarcza z natury związana jest z ryzykiem. Błędy w zarządzaniu, nietrafiony produkt, zbyt silna konkurencja, która nie wpuści na rynek debiutanta – wszystko to sprawia, że co druga nowa firma zamyka działalność w ciągu pierwszych trzech lat istnienia. Dlatego aktywnych firm jest znacznie mniej niż zarejestrowanych – około 1,87 mln w 2011 r., w tym 1,77 mln mikrofirm.

Co wtedy? Jak powiedział Henry Ford: „Porażka to po prostu okazja, by zacząć od początku, tym razem inteligentniej”.

Mimo problemów działalność w biznesie jest dobrze postrzegana. Większość mieszkańców Polski (71 proc.) chciałaby, aby ich syn czy córka zostali przedsiębiorcami.

Czyli jeden podmiot gospodarczy powstaje co 22 sekundy*

* ZAKŁADAJĄC, ŻE REJESTRACJA JEST MOŻLIWA 5 DNI W TYGODNIU, 8 GODZIN DZIENNIE

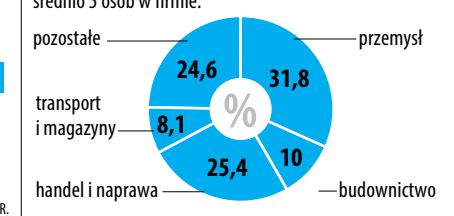
W sumie na koniec 2011 r. w Polsce zarejestrowanych było
3 869 897
podmiotów gospodarczych

W tym:
1 218 711 w sektorze publicznym
3 748 026 w sektorze prywatnym

Z badań GUS wynika, że aktywnych jest ok. 48 procent. W 2011 r. było ich 1 866 tysięcy. 95 procent z nich to małe, najczęściej jedno- i dwuosobowe firmy.

Firmy aktywne w 2011 r.
 mikroprzedsiębiorstwa (do 9 pracujących) **1 772 600**
 małe (10-49) **52 591***
 średnie (50-249) **15 841***
 duże (powyżej 249) **3 167***

W 2011 r. mieliśmy 48 aktywnych firm na 1000 mieszkańców. We wszystkich pracuje ok. 9 mln ludzi, średnio 5 osób w firmie.

Średnio każda firma miała w 2010 roku przychody **1,9** mln zł

Przychody wynoszą średnio w poszczególnych grupach:
 od **0,4** mln zł w firmach mikro
 do **454,5** mln zł w dużych przedsiębiorstwach

1. Co godzinę w Polsce rejestrowanych jest 166 firm
2. Po trzech latach połowa nowych firm w Polsce nadal istnieje i się rozwija
3. W Polsce jest 31 razy więcej podmiotów prywatnych niż publicznych

Firmy prywatne w województwach (2011 r.)
 nowo rejestrowane
 640 (7075) powierzchnia koła proporcjonalna do liczby firm nowo rejestrowanych
 w nawiasie podano liczbę firm ogółem, stan na koniec 2011 r.

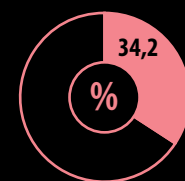
Nowo rejestrowane firmy prywatne w Polsce ogółem (2011 r.)
343 189

ŹRÓDŁO: GUS, PODMIOTY WRAZ ZE STOWARZYSZENIAMI I FUNDACJAMI

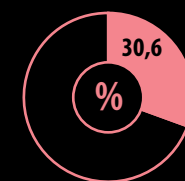
TYSIĄCE PRZEDSIĘBIORCZYCH KOBIEC

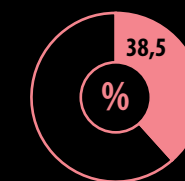
Udział kobiet wśród pracujących na własny rachunek w Polsce

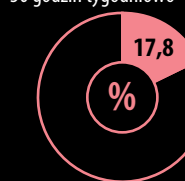
Udział kobiet wśród pracodawców w Polsce*

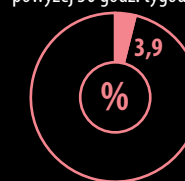
Udział kobiet wśród zakładających firmy w 2010 r.

Procent kobiet pracujących na własny rachunek powyżej 50 godzin tygodniowo

Procent kobiet-pracowników najemnych pracujących powyżej 50 godz. tygodniowo**

* KOBIETY PRACUJĄCE NA WŁASNY RACHUNEK, ZATRUDNIAJĄCE PRACOWNIKÓW

** W SEKTORZE PRYWATNYM
ŹRÓDŁO: GUS, AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI POLSKI, IV KW. 2011

Kobiet-szefów firm jest

Jesteśmy społeczeństwem przedsiębiorczych kobiet. Mniej więcej jedna trzecia osób pracujących na własny rachunek to kobiety, jeszcze wyższy jest odsetek pań wśród osób zakładających firmy. W porównaniu z sąsiednimi państwami więcej kobiet jest w Polsce samozatrudnionych.

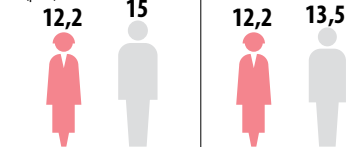
Obok prezentujemy porównanie firm kobiecych i męskich w Polsce. Różnice między wspomnianymi rodzajami firm nie wynikają jedynie z różnic w charakterach i niższej skłonności do ryzyka u pań. Faktem jest również, że kobiety częściej zakładają firmy w sektorze opieki zdrowotnej, edukacji, gastronomii, obsłudze rynku nieruchomości czy innych usługach, gdzie np. o innowacje trudniej, a kredyt jest mniej potrzebny. Nadto obecne spowolnienie jest silniejsze w „męskim” transporcie i budownictwie niż w usługach, co rzutuje na strategię tych firm.

W efekcie okazuje się, że choć zagrożonych jest więcej firm kobiecych niż męskich, to jednak wskaźniki przeżywalności są podobne.

Firmy zarządzane przez kobiety w porównaniu z „męskimi”

...są ostrożniejsze przy przyjmowaniu nowych pracowników

(proc.)

wzrost zatrudnienia w 2011 r. (fakt)

wzrost zatrudnienia w 2012 r. (prognoza)

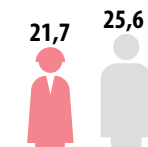
...ostrożnie oceniają i prognozują wzrost zysków i sprzedaży

(proc.)

prognoza wzrostu zysku w 2012 r.

prognoza wzrostu sprzedaży w 2012 r.

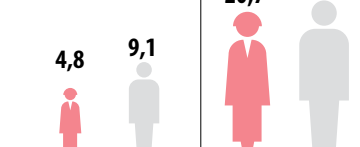

prognoza wzrostu udziału w rynku w 2012 r.

Unikatowe badania CBOS dla PKPP Lewiatan przeprowadzone w 2012 r. Próba obejmowała w całej Polsce 1500 przedsiębiorstw mikro, małych i średnich, w których wyodrębniono firmy „kobięce” (których szefami lub właścicielkami są kobiety) i „męskie”.

...planują niższe inwestycje w innowacje, nowe technologie i zapowiadają mniej nowych produktów

(proc.)

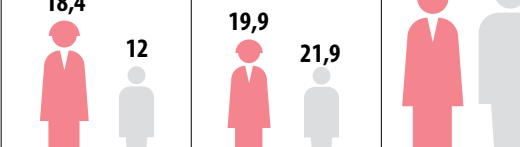

wzrost inwestycji w badania i rozwój w 2012 r. (prognoza)

wzrost liczby nowych produktów w 2012 r. (prognoza)

...są też bardziej niż „męskie” zorientowane na jakość obsługi klienta, mniej zaś na cenę i jakość produktu lub usługi. Najważniejszy czynnik konkurencyjny w horyzoncie dwóch, trzech lat:

(proc.)

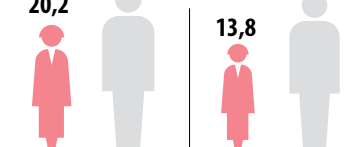
jakość obsługi klienta

cena

jakość produktu (usługi)

...są również bardziej ostrożne w inwestycjach modernizujących i zwiększających moce produkcyjne

(proc.)

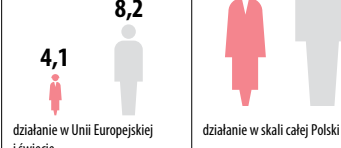

wzrost nakładów na inwestycje w 2011 r. (fakt)

wzrost nakładów na inwestycje w 2012 r. (prognoza)

...są mniej zorientowane na ekspansję międzynarodową i ogólnopolską niż męskie. Odsetek firm wskazujących jako priorytet biznesowy:

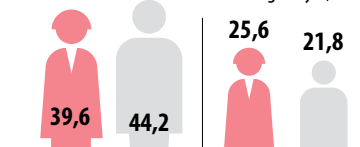
(proc.)

działanie w Unii Europejskiej i świecie

działanie na skali całej Polski

...są bardziej zorientowane na wzrost sprzedaży i zysku, mniej na utrzymanie się na rynku i wzrost udziału w nim. Cel strategiczny: (proc.)

utrzymanie się na rynku

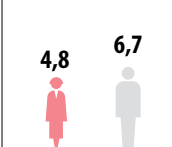
wzrost sprzedaży

wzrost zysku

wzrost udziału w rynku

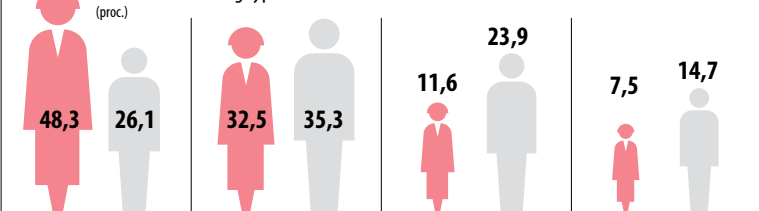
...wyraźnie ostrożniej korzystają z kredytów

(proc.)

stabilny innowator (przewidują spadek przychodów, zatrudnienia, zysku, ograniczone inwestycje, brak innowacji)

Efekt – wśród firm „kobięcych” więcej jest firm zagrożonych, mniej dynamicznych i innowacyjnych. Podział firm według typów: (proc.)

na rozdrożu (spadek przychodów, zatrudnienia, zysku, ograniczone inwestycje, brak innowacji)

stabilny innowator (przewidują wzrost przychodów, zysku, inwestycji, nowe produkty)

dynamyczny innowator (wzrost przychodów, zysków, inwestycji, zatrudnienia, dużo nowych produktów)

razy więcej niż pielęgniarek

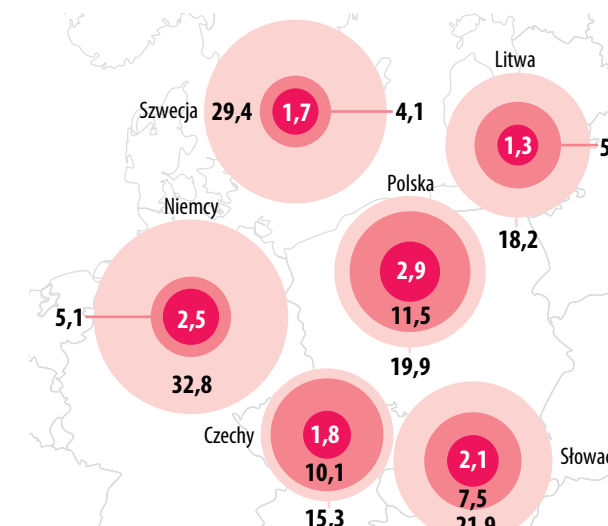
W Polsce w zakładach opieki zdrowotnej i prywatnych praktykach pracuje 184,8 tys. pielęgniarek (GUS, Zdrowie i ochrona zdrowia w 2010 roku). Z kolei z danych Eurostatu i GUS wynika, że

ok. 570 tys. kobiet kieruje firmami (w tym jednoosobowymi). Podobnie zaskakujące jest porównanie z nauczycielkami. Otóż jest ich w Polsce mniej niż przedsiębiorczych kobiet*.

* NAUCZYCIELI JEST W POLSCE PONAD 493 TYSIĄCE, ALE PONIEWAŻ W EDUKACJI 3 NA 4 ZATRUDNIONE OSOBY TO KOBIETY, SZACUJEMY, ŻE NAUCZYCIELEK JEST OKOŁO 370 TYSIĘCY (GUS, OŚWIATA I WYCHOWANIE W ROKU SZKOLNYM 2010/2011)

W zestawieniu z naszymi sąsiadami mamy najwyższe odsetki kobiet-pracodawców i pań pracujących na własny rachunek w jednoosobowych firmach.

- Odsetek kobiet samozatrudnionych mających pracowników wśród kobiet pracujących ogółem (pracodawcy)
- Odsetek kobiet samozatrudnionych pracujących na własny rachunek (bez pracowników) wśród kobiet pracujących ogółem
- Odsetek kobiet samozatrudnionych mających pracowników wśród kobiet samozatrudnionych ogółem

ŹRÓDŁO: EUROSTAT

W 396 polskich spółkach giełdowych w zarządzie zasiadają 142 kobiety, 24 pełnią funkcję prezesa.

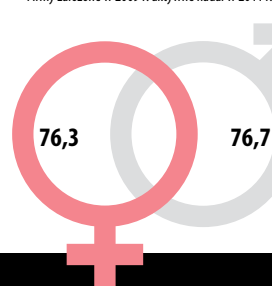
ŹRÓDŁO: GPW, WYLICZENIA WŁASNE

W ich radach nadzorczych zasiada 299 pań.

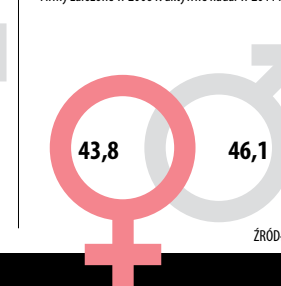

Wskaźniki przeżywalności dla firm założonych przez kobiety i mężczyzn są podobne (proc.)

Firmy założone w 2009 r. aktywne nadal w 2011 r.

Firmy założone w 2006 r. aktywne nadal w 2011 r.

ŹRÓDŁO: GUS

1. Założycielką lub szefową co trzeciej firmy jest kobieta
2. Panie dominują w ochronie zdrowia, edukacji, gastronomii, części usług
3. Polki są bardziej przedsiębiorcze niż panie w Europie

WIĘKSI NIŻ BUDŻET

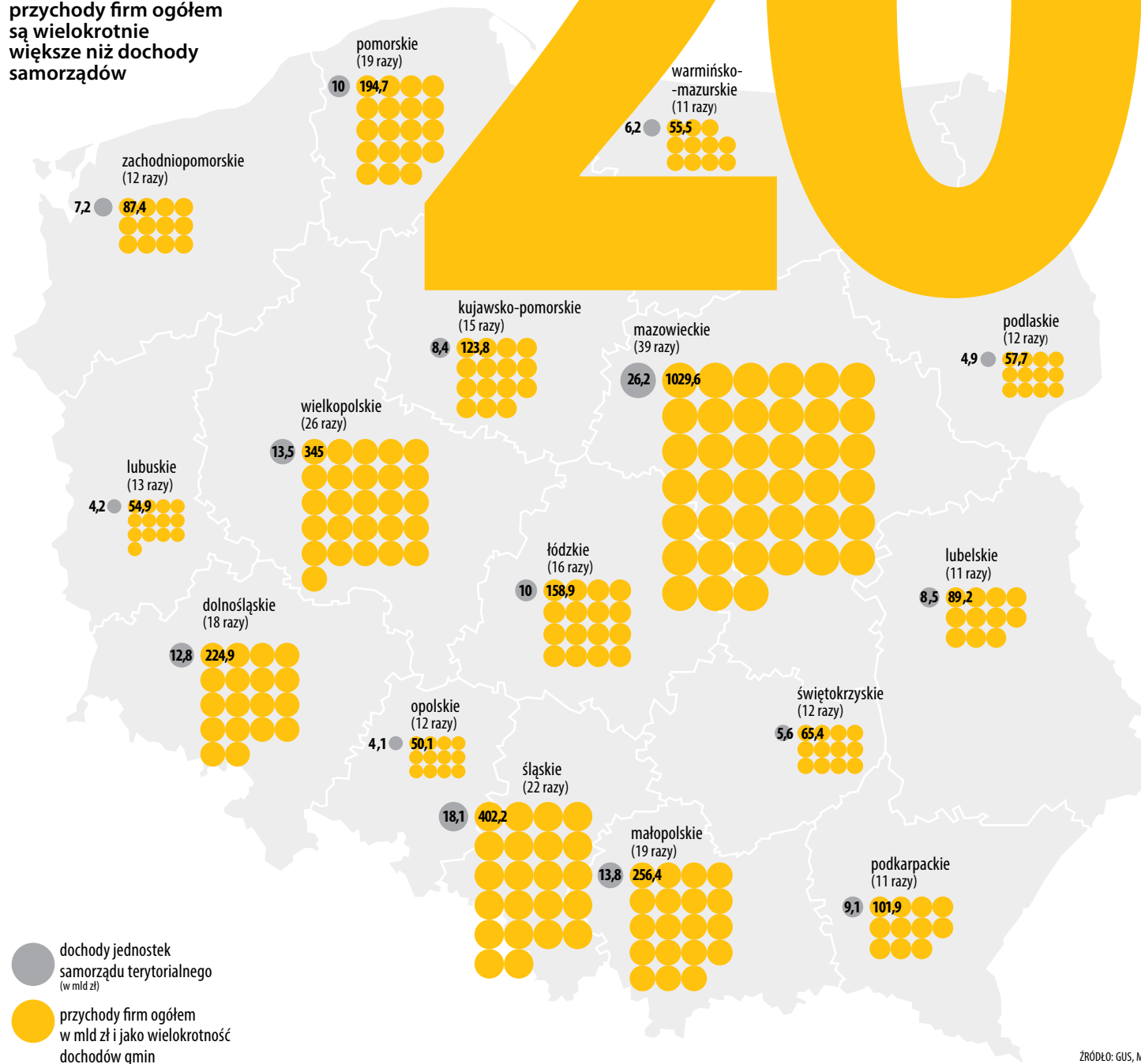
Cywilizacja i zysk idą ręką w rękę – powiedział prawie sto lat temu prezydent Stanów Zjednoczonych Calvin Coolidge. To prawda. Bez zysków firm nie byłoby rozwoju gospodarczego. Z zysków finansowane są innowacje i inwestycje, z zysków rodzą się nowe miejsca pracy. A skąd się biorą zyski? To oczywiście nadwyżka przychodów nad kosztami, ale żeby uzyskać przychody, potrzebne są towary lub usługi, na które jest popyt. Wówczas konsumenci oceniają, że przedsiębiorcy są pożyteczni. W Polsce tak właśnie uważa trzy czwarte mieszkańców.

Ale też, by pojawiły się przychody i zyski, potrzebna jest praca samych przedsiębiorców. Dużo pracy. Cieszy, że ten wysiłek jest dostrzegany. Prawie dwie trzecie Polaków uważa, że przedsiębiorcy pracują więcej niż inni.

1. Przychody firm w Polsce wzrosły o 50 proc. w ciągu ostatnich sześciu lat
2. 78,3 proc. firm przynosi zyski
3. 73 proc. Polaków uważa, że przedsiębiorcy są pożyteczni dla społeczeństwa

Przychody przedsiębiorców są

W każdym województwie przychody firm ogółem są wielokrotnie większe niż dochody samorządów

Są 1,5
raza większe niż w 2004 roku

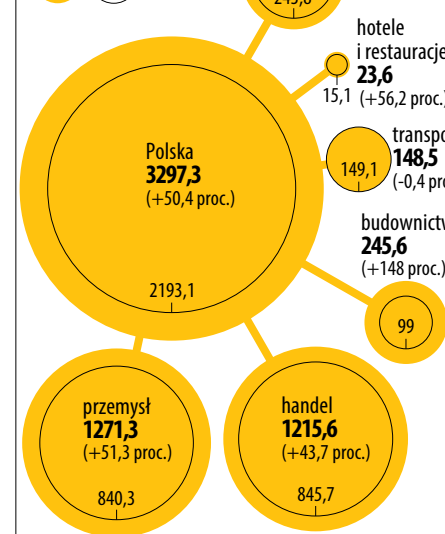
Zyski są o 55 procent większe niż w 2004 roku

ŹRÓDŁO: GUS

Przychody firm ogółem są 1,5 raza większe niż dochody gmin

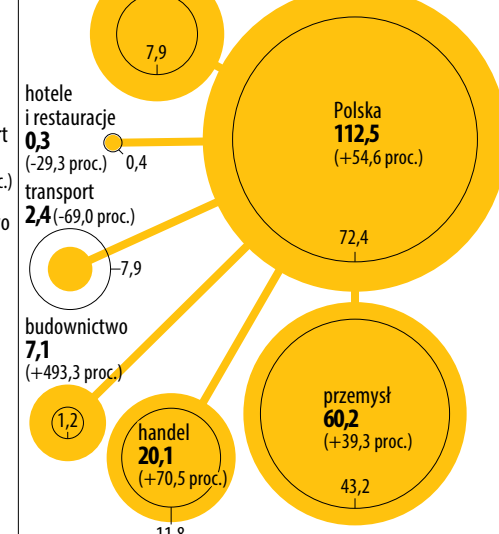
Przychody firm ogółem (w mld zł)

2010 (2004)

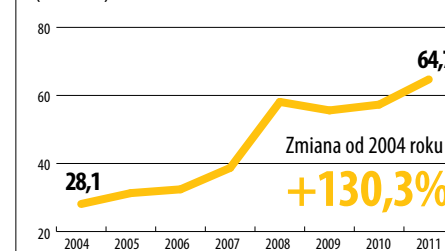

Wynik finansowy netto (w mld zł)

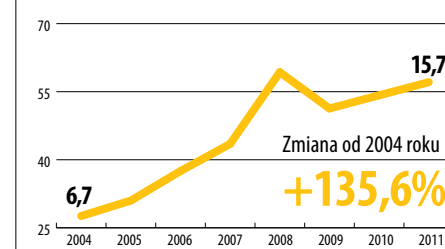
2010 (2004)

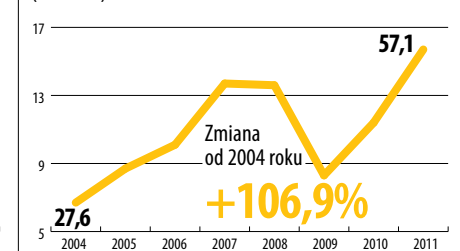
Przychody z działalności operacyjnej banków (w mld zł)

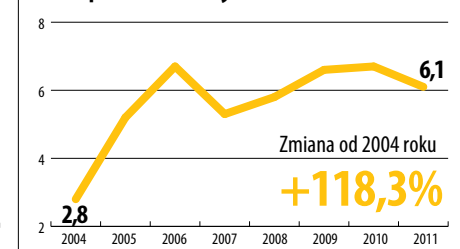
Wynik finansowy netto banków (w mld zł)

Przychody z działalności operacyjnej towarzystw ubezpieczeniowych (w mld zł)

Wynik finansowy netto towarzystw ubezpieczeniowych (w mld zł)

PAŃCZKOWANIE KAPITAŁU

Warszawska giełda to jedna z największych historii sukcesu III Rzeczypospolitej. Prezes Wiesław Rożucki z gronem współpracowników 20 lat temu stworzył najważniejszą w Polsce instytucję rynku kapitałowego, skutecznie walczącą z Wiedniem o miano największej giełdy w Europie Środkowej pod względem liczby notowanych spółek oraz obrotów akcjami. Bardzo dobrze prezentuje się także rynek instrumentów pochodnych. Ostatnie lata były trudne dla inwestorów i dla wielu firm, ale najlepsi nadal odnoszą sukcesy, a wieloletni trend głównego wskaźnika warszawskiej giełdy WIG 20 pokazuje, że ich notowania rosną. Choć oczywiście do szczytów z 2007 roku jeszcze daleka droga. Sądzymy jednak, że dystans do największych giełd w Europie będzie się zmniejszał dzięki polskim przedsiębiorcom i inwestorom.

Warszawska Giełda to dochodowa firma, z zyskami na poziomie 134 mln zł w 2011 r. i rentownością netto 50 procent.

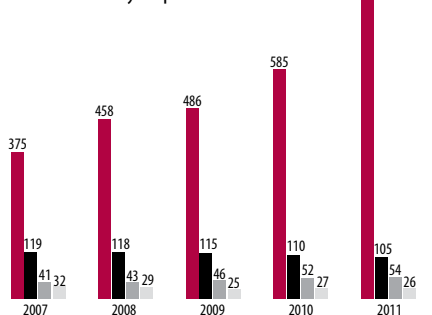
Wartość giełdowa naszych spółek jest

razy większa niż ich kapitał akcyjny

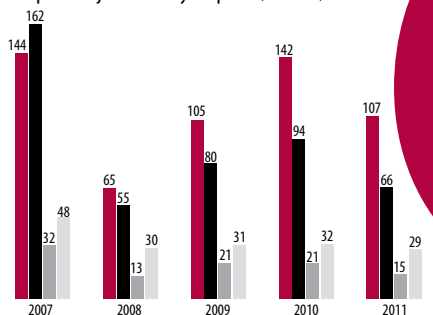
Parametry wybranych giełd papierów wartościowych

■ Warszawa ■ Wiedeń ■ Budapeszt ■ Praga

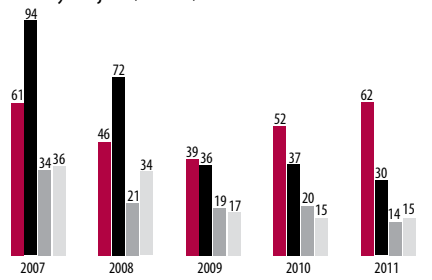
Liczba notowanych spółek

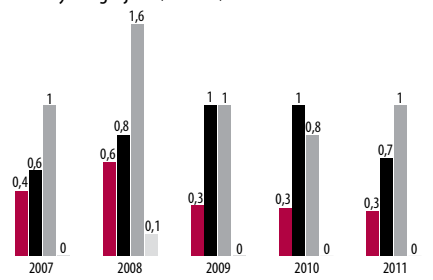
Kapitalizacja notowanych spółek (w mld euro)

Obroty akcjami (w mld euro)

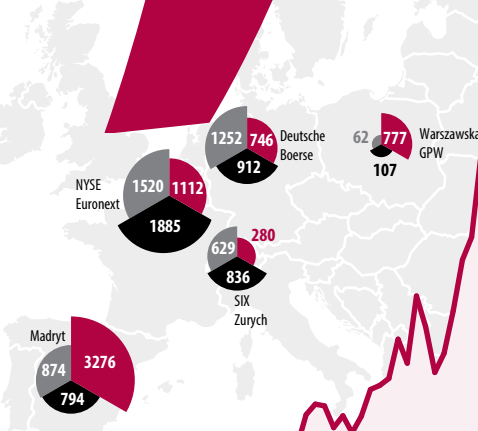

Obroty obligacjami (w mld euro)

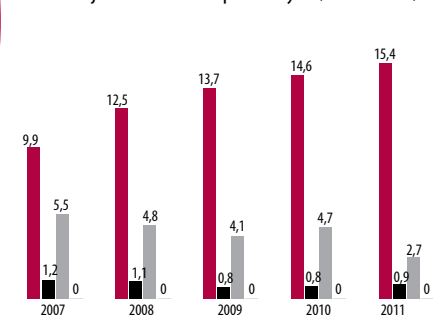

Giełdy w 2011 r.

- liczba notowanych spółek
- kapitalizacja notowanych spółek (w mld euro)
- obroty akcjami (w mld euro)

Transakcje instrumentami pochodnymi (w mln kontraktów)

Kalendarium warszawskiej GPW

22 III 1991
Sejm uchwalił ustawę – Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi i funduszach powierniczych, tworząc ramy prawne dla rynku kapitałowego w Polsce.

12 IV 1991
minister przekształcił własnościowych i minister finansów reprezentujący Skarb Państwa podpisali akt założycielski Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie

16 IV 1991
pierwsza sesja z udziałem siedmiu domów maklerskich, na której notowano akcje: Tonsilu, Próchnika, Krosna, Kabli i Exbudu

Notowania WIG 20 (w punktach)

3 X 1994
notowania na warszawskiej giełdzie odbywają się pięć dni w tygodniu (wcześniej – raz w tygodniu)

15 VII 1997
wprowadzono do notowań ciągłych akcje pierwszych pięciu spółek

16 I 1998
uruchomiono rynek instrumentów pochodnych – kontrakty terminowe na indeks WIG20

22 IX 2003
debiut opcji na WIG20

14 X 2003
debiut pierwszej spółki zagranicznej na GPW – Banku Austria Creditanstalt AG

6 VII 2007
historyczny rekord notowań indeksu WIG – 67 568 pkt

30 VIII 2007
GPW uruchomiła nowy, nieregulowany rynek obrotu dla mniejszych spółek – NewConnect

29 X 2007
Indeks największych spółek WIG 20 ustanawia swój rekord wszech czasów – 3917 pkt

30 IX 2009
GPW uruchomiła rynek obligacji Catalyst dla firm i samorządów

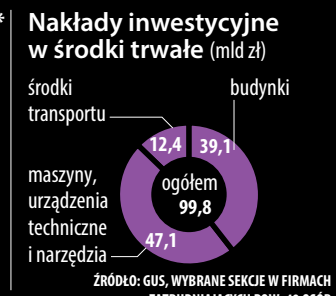
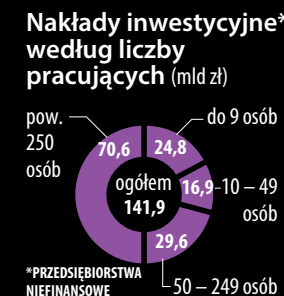
9 XI 2010
rozpoczęcie notowań akcji GPW SA na głównym parkiecie GPW

1. Na warszawskiej giełdzie notowanych jest ok. 800 spółek
2. Ich wartość jest 8-krotnie większa niż kapitał, jaki włożyli w nie przedsiębiorcy
3. Inwestorzy kupują i sprzedają akcje warte ćwierć biliona złotych rocznie

NAPRZÓD CZYLI INWESTYCJE

123

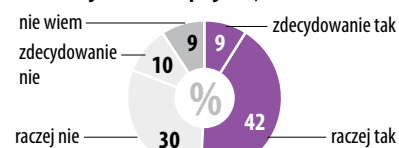
mld złotych zainwestowali w 2010 r. przedsiębiorcy prywatni w Polsce

Investycje są najważniejsze dla rozwoju. Dlatego co roku polscy przedsiębiorcy prywatni inwestują ponad 120 mld zł, a włącznie z firmami państwowymi ponad 140 mld zł. Ktoś powiedział, że droga do sukcesu w biznesie jest zawsze w budowie. To trafne powiedzenie, dosłownie i w przenośni.

Dlatego każdy przedsiębiorca inwestuje na miarę swoich możliwości finansowych. Nawet firma mikro (do 9 zatrudnionych) zainwestowała średnio w 2010 r. 15,1 tys. zł. i w sumie inwestycje mikrofirm stanowią jedną szóstą całości.

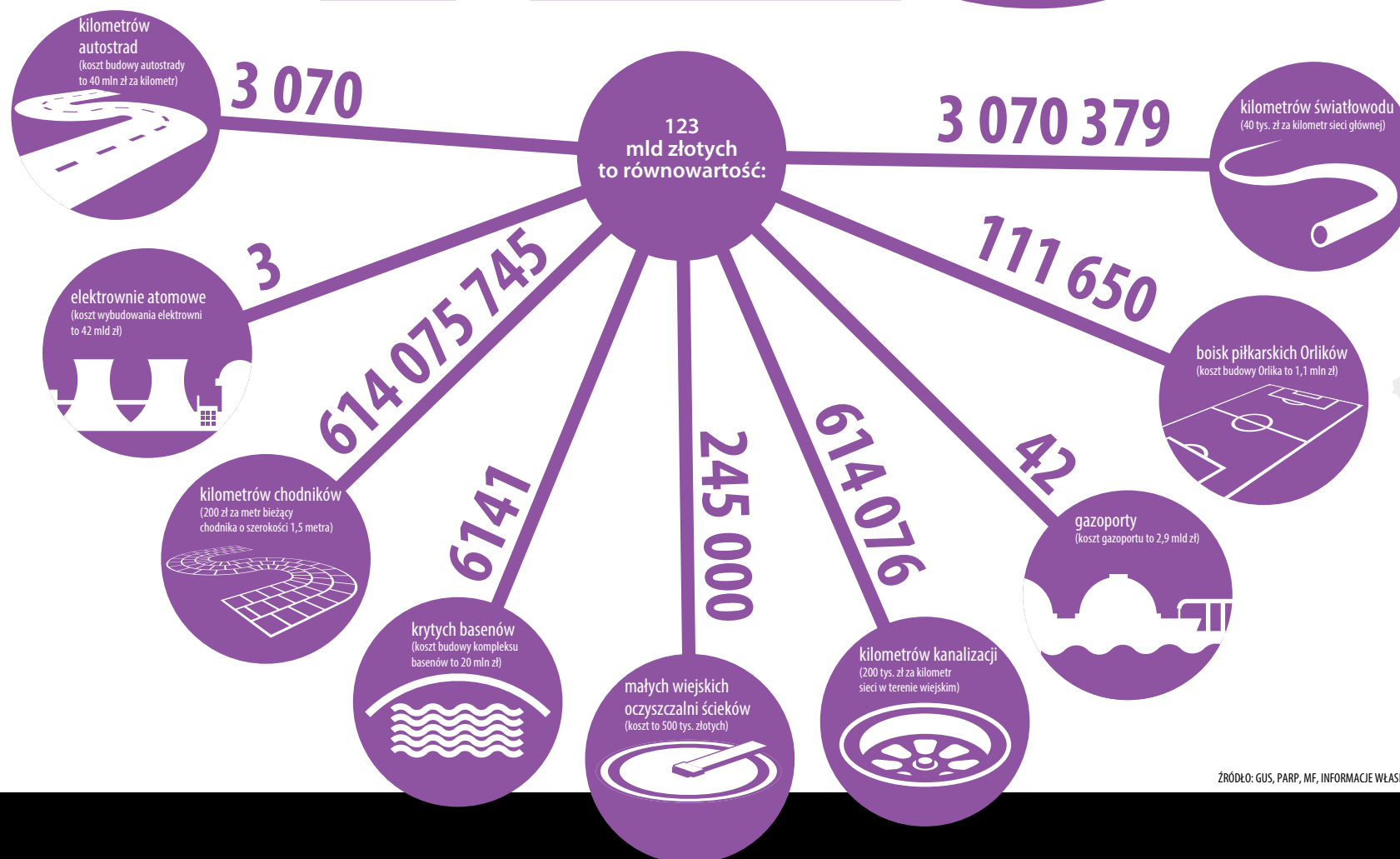
Prywatny przedsiębiorca inwestuje, ile może, w firmę, nawet kosztem własnej konsumpcji (w proc.)

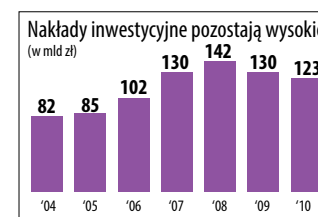
ŹRÓDŁO: GFK POLONIA DLA PKPP LEWIATAN, STYCZEŃ 2012

Mieszkańcy Polski doceniają to zaangażowanie. Jak widać połowa z nich uważa, że prywatny przedsiębiorca inwestuje w firmę, ile może, nawet kosztem własnej konsumpcji.

1. Inwestycje przedsiębiorców są trzy razy większe niż samorządów
2. 87 proc. inwestycji przedsiębiorcy finansują ze środków własnych
3. Polskie mikrofirmy zainwestowały 24,8 mld zł w 2010 roku

ŹRÓDŁO: GUS, PAPP, MF, INFORMACJE WŁASNE

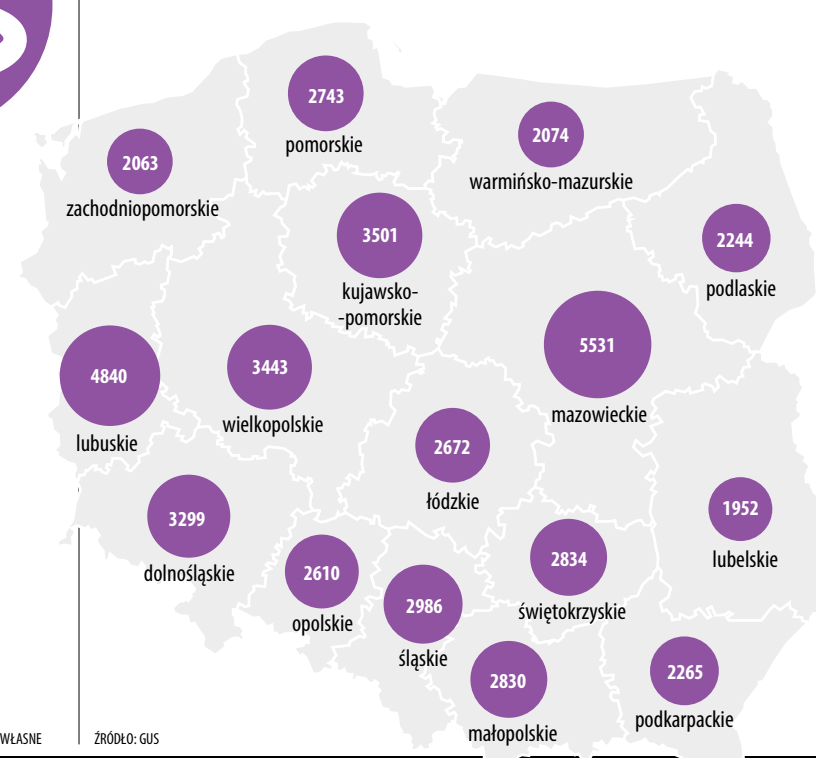

To więcej niż inwestycje samorządów:
41,2 mld zł

87 proc. inwestowanych przez firmy pieniędzy pochodzi z ich własnych środków
W 2010 r. nawet mikrofirmy zatrudniające mniej niż 10 osób i zainwestowały aż **24,8** mld zł

Nakłady inwestycyjne (w zł na mieszkańca, dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób)

ŹRÓDŁO: GUS

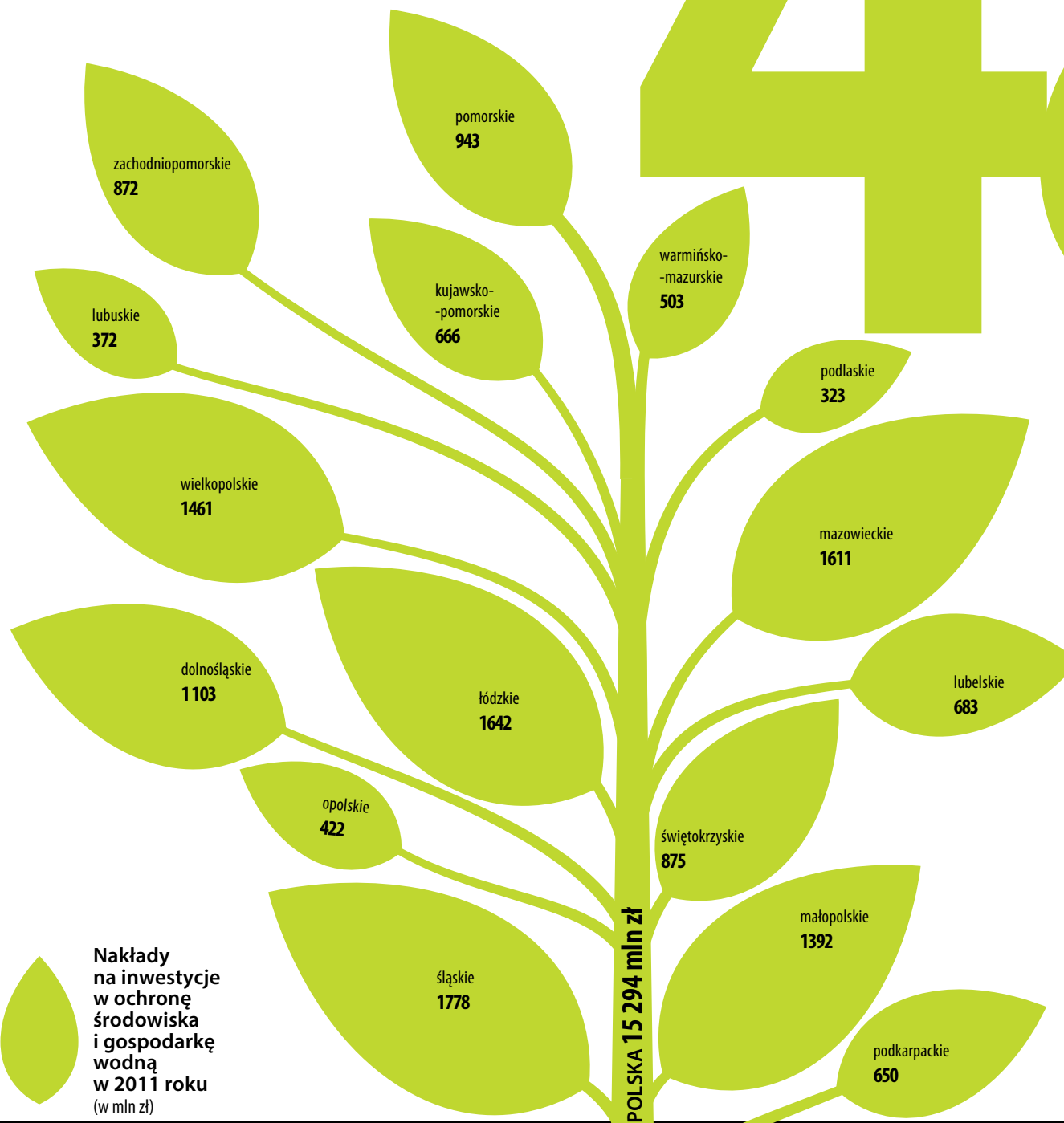
BUDUJEMY ZIELONĄ POLSKĘ

418

Inwestycje w ochronę środowiska w

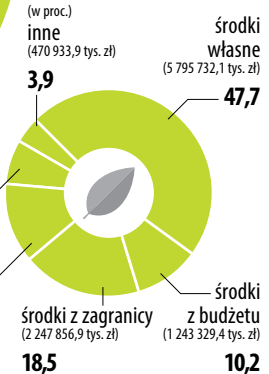
procentach finansowane są przez przedsiębiorców ze środków własnych

Przedsiębiorcy konstruują i produkują urządzenia chroniące ziemię, wodę i powietrze, budują instalacje zmniejszające zanieczyszczenia, zajmują się recyklingiem, ściekami i dostarczaniem wody. W Polsce w tym sektorze zarejestrowanych jest ponad 12 tys. firm. Na dodatek, to przedsiębiorcy finansują ochronę środowiska. Płacą większą podatków i zasilają w ten sposób budżet państwa i samorządów, które za te środki budują oczyszczalnie ścieków, ujęcia wody, sieci kanalizacyjne itd. Równocześnie przedsiębiorcy sami ze środków własnych finansują w Polsce ponad 40 proc. inwestycji w ochronę środowiska i gospodarkę wodną, w poszczególnych województwach od 20 do 70 proc. Dlatego błędna jest opinia, że przedsiębiorcy nie zwracają uwagi na to, jaki wpływ na otoczenie ma ich działalność, a tak twierdzi niestety 56 proc. Polaków. Zielona Polska powstaje w dużej mierze dzięki przedsiębiorcom.

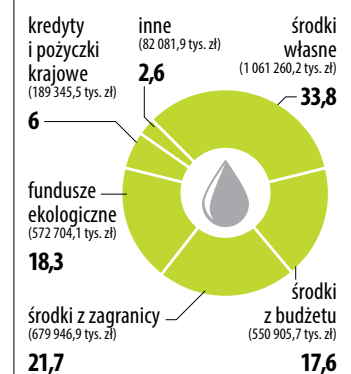
Prawie połowa nakładów na ochronę środowiska to środki własne przedsiębiorców

struktura nakładów

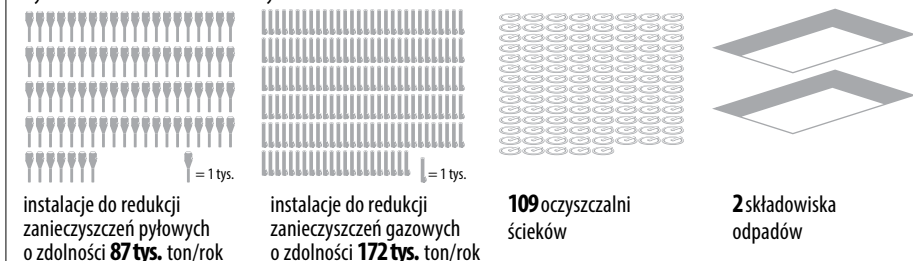

Podobnie jest z nakładami na gospodarkę wodną. Ok. 35 proc. pochodzi od przedsiębiorców

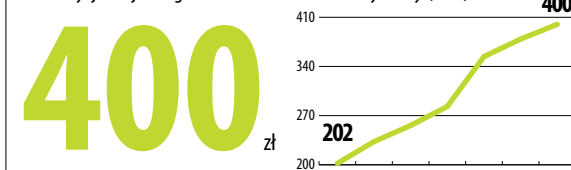
struktura nakładów

Tylko w 2011 roku oddano do użytku:

Inwestycje na jednego mieszkańca w 2011 r. wyniosły (w zł)

to znaczy **98,4** proc. więcej niż 6 lat wcześniej

1. Prawie 11 mld zł wyniosły inwestycje w ochronę środowiska w 2010 roku
2. W 44 proc. sfinansowali je przedsiębiorcy
3. Mamy ponad 12 tys. firm działających w sektorze ochrony środowiska

Nakłady na inwestycje w ochronę środowiska i gospodarkę wodną w 2011 roku (w mln zł)

ŹRÓDŁO: GUS

W Polsce działają

7453

firmy zajmujące się recyklingiem

376

rekułtywując

1767

poborem, uzdatnianiem i dostarczaniem wody

2600

ściekami

MIEJSCA PRACY SĄ W PRZEDSIĘBIORSTWACH

4

W roku 2010 przedsiębiorcy przyjęli do pracy

1302
tysiące osób

W tym samym roku głównie przedsiębiorcy stworzyli

609,3
tysiące nowych miejsc pracy

Wskaźnik zatrudnienia doszedł już do

59,7*
proc.

A liczba pracujących rośnie

W 2011 r. zatrudniliśmy

272 916
osób niepełnosprawnych.
W 2010 r. przyjęliśmy do pracy
178 444
absolwentów

ŹRÓDŁO: GUS; *2011 — WSKAŹNIK WG BAEL W GRUPIE 15-64 LAT, **DANE PO AKTUALIZACJI SPISU ROLNEGO Z 2010 R., BEZ MON

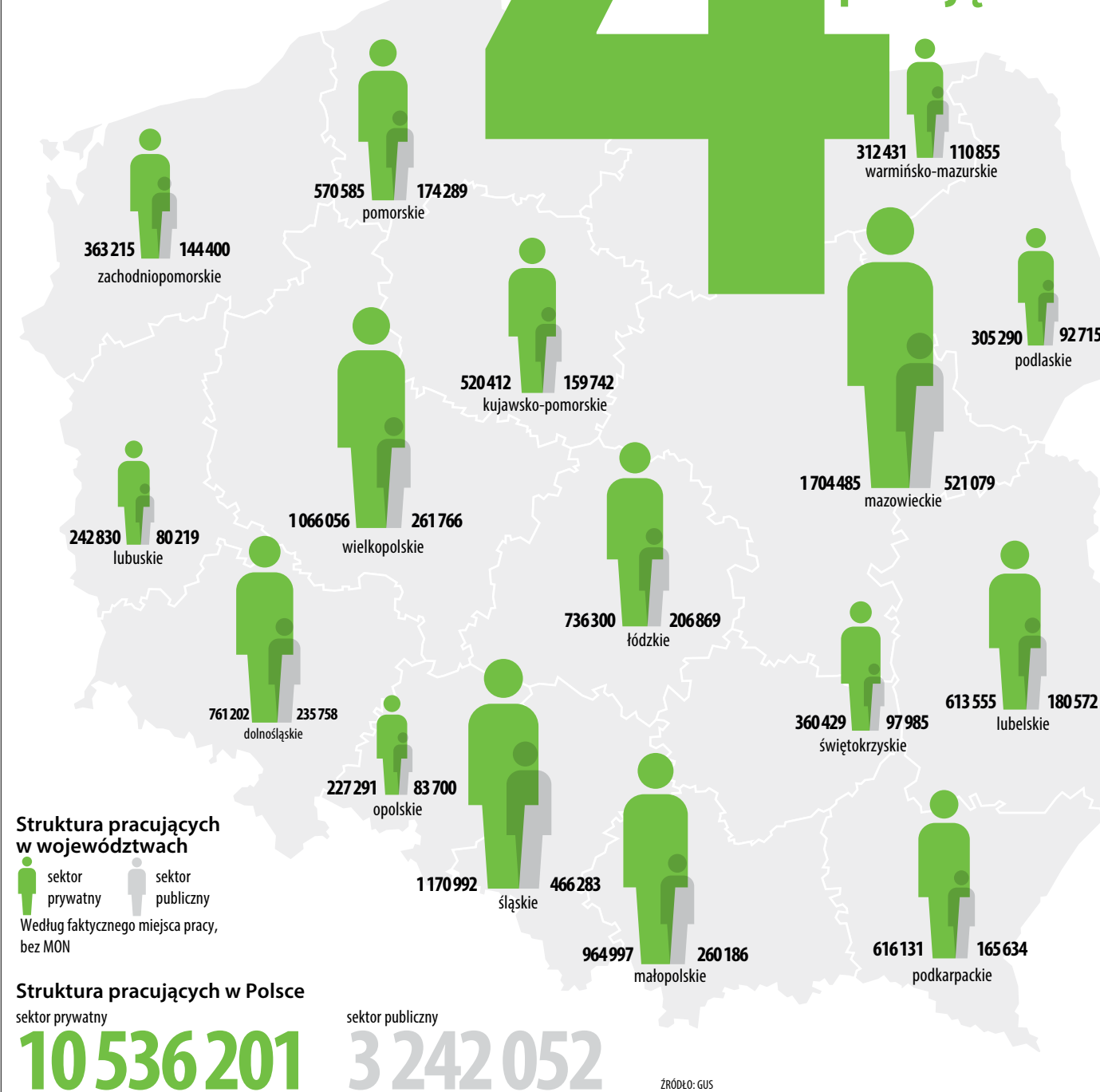
Większość mieszkańców Polski pracuje w przedsiębiorstwach oraz gospodarstwach rolnych. W sektorze prywatnym takich osób jest 10,5 mln. Do tego należy doliczyć ponad 800 tys. pracujących w przedsiębiorstwach publicznych. Dlatego mieszkańcy kraju uważają (79 proc.), że to przedsiębiorcy dają zatrudnienie większości Polaków.

Wskaźnik zatrudnienia wynosi w Polsce 59,7 proc. i jest dość niski na tle wielu państw Europy. Wynika to z faktu, że pracuje u nas mniej kobiet, młodych ludzi i osób w wieku 55–65 lat niż w innych krajach. Również względnie wysoka liczba rolników indywidualnych obniża wskaźniki zatrudnienia, choć oni też rzecz jasną są ludźmi pracy.

Jednak częściej słyszymy w mediach nie o tworzonych miejscach pracy, lecz o zwolnieniach. Zwolnienie to zawsze trudna decyzja dla przedsiębiorcy. Dane GUS na temat płac i pracy wskazują jednak, że w kryzysie przedsiębiorcy starają się chronić miejsca pracy, a jeśli to konieczne, ograniczają koszty, zmniejszając wynagrodzenie.

W Polsce na każde 5 osób

pracują w firmach i gospodarstwach rolnych

Struktura pracujących w województwach

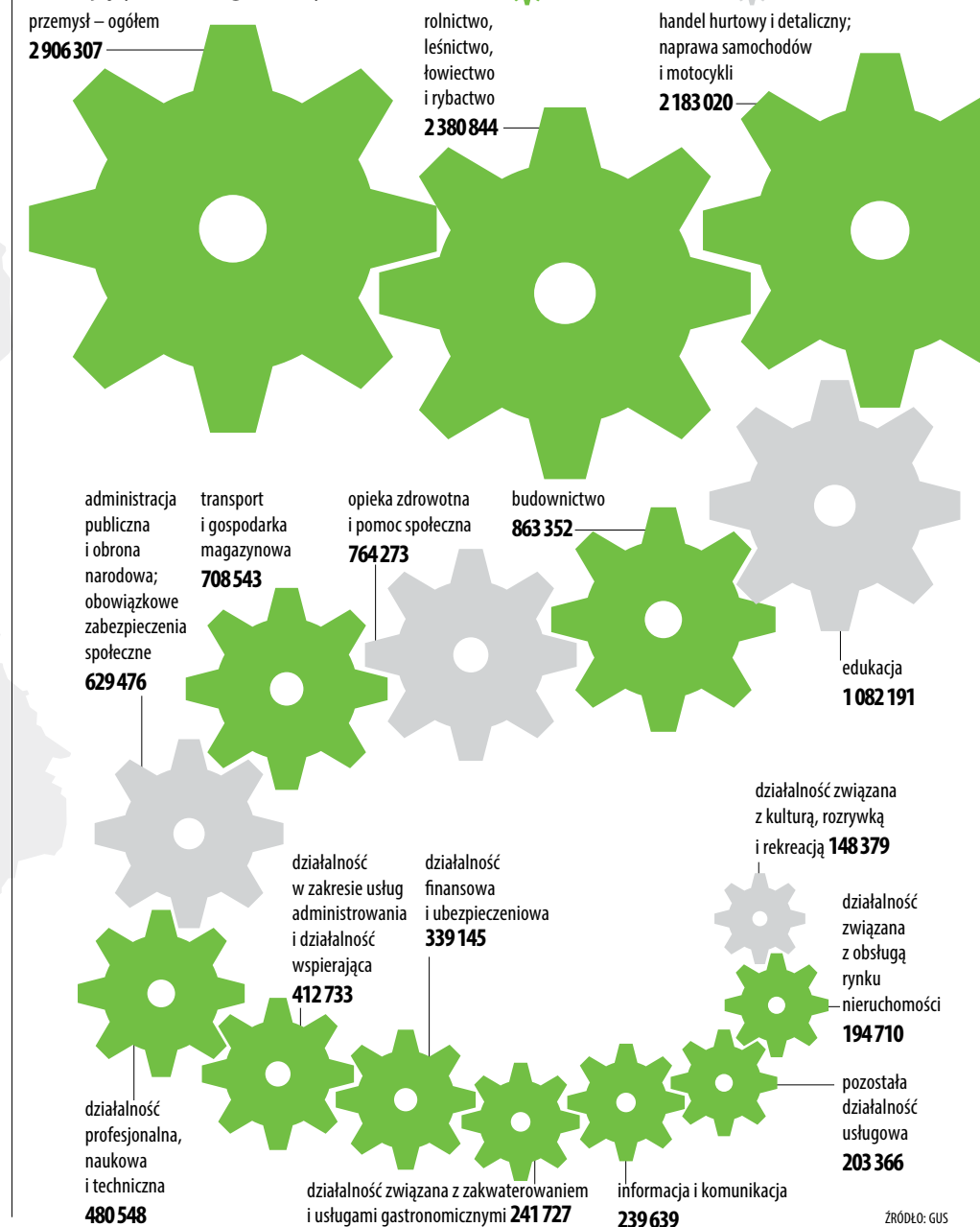
sektor prywatny (zielony) / sektor publiczny (szary)
Według faktycznego miejsca pracy, bez MON

Struktura pracujących w Polsce

sektor prywatny: **10 536 201**
sektor publiczny: **3 242 052**

ŹRÓDŁO: GUS

Pracujący – według branży, dane za 2010 r. głównie sektor prywatny głównie sektor publiczny

ŹRÓDŁO: GUS

- Większość miejsc pracy jest w przedsiębiorstwach
- W sektorze prywatnym pracuje cztery razy więcej ludzi niż w publicznym
- W 2010 roku to głównie przedsiębiorcy stworzyli ponad 600 tys. miejsc pracy

Z NASZYCH PODATKÓW

123

Wpłaciliśmy

mld zł podatków CIT i VAT (2011r.), 4 razy więcej, niż kosztuje utrzymanie szkół w kraju*

Przedsiębiorcy płacą CIT (podatek od zysków) i odprowadzają VAT. W skali kraju jest to kwota 123,5 mld zł. Również indywidualny podatek dochodowy PIT w części pochodzi od przedsiębiorców – tak rozliczają się m.in. osoby prowadzące działalność gospodarczą.

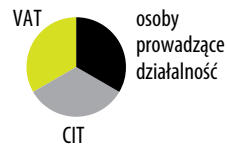
Znaczna kwota podatków zasila budżety lokalne. Samorzady mają udział w podatku CIT i PIT. Wpływy z VAT w całości trafiają do budżetu państwa, ale w znacznej części wracają do regionów, jako dotacje dla samorządów. Takie dotacje, np. ogólna i oświatowa, stanowią ponad połowę dochodów gmin.

Do tego dochodzą podatki i opłaty lokalne. Przedsiębiorcy płacą w miastach i gminach podatek od nieruchomości oraz wnoszą liczne opłaty wynikające z prowadzonej działalności. 64,5 proc. wszystkich wpływów podatkowych budżetu centralnego i samorządów pochodzi od pracodawców. Połowa Polaków uważa, że przedsiębiorcy uczciwie płacą podatki. A 56 proc. docenia to, że podatki przedsiębiorców finansują np. budowę dróg i administrację.

1. Co najmniej połowę podatków i składek na ubezpieczenie społeczne w Polsce płacą przedsiębiorcy
2. Sam podatek od zysków CIT daje 32 mld zł rocznie
3. Jesteśmy najważniejszym źródłem dochodów dla samorządów

Wpływy z podatków

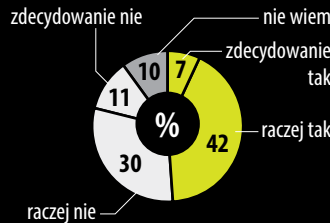
(dane za 2011 r., w mln zł)

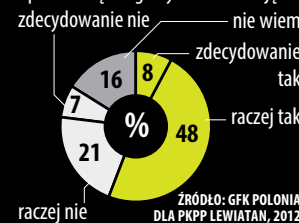
ŹRÓDŁO: IZBA SKARBOWA W RZESZOWIE

ŹRÓDŁO: MF, WYLICZENIA WŁASNE

Biznesmen jest uczciwy wobec państwa (płaci podatki i przestrzega prawa)

Mieszkańcy Polski doceniają, że podatki od biznesu finansują np. budowę dróg czy administrację

ŹRÓDŁO: GFK POLONIA DLA PKPP LEWIATAN, 2012

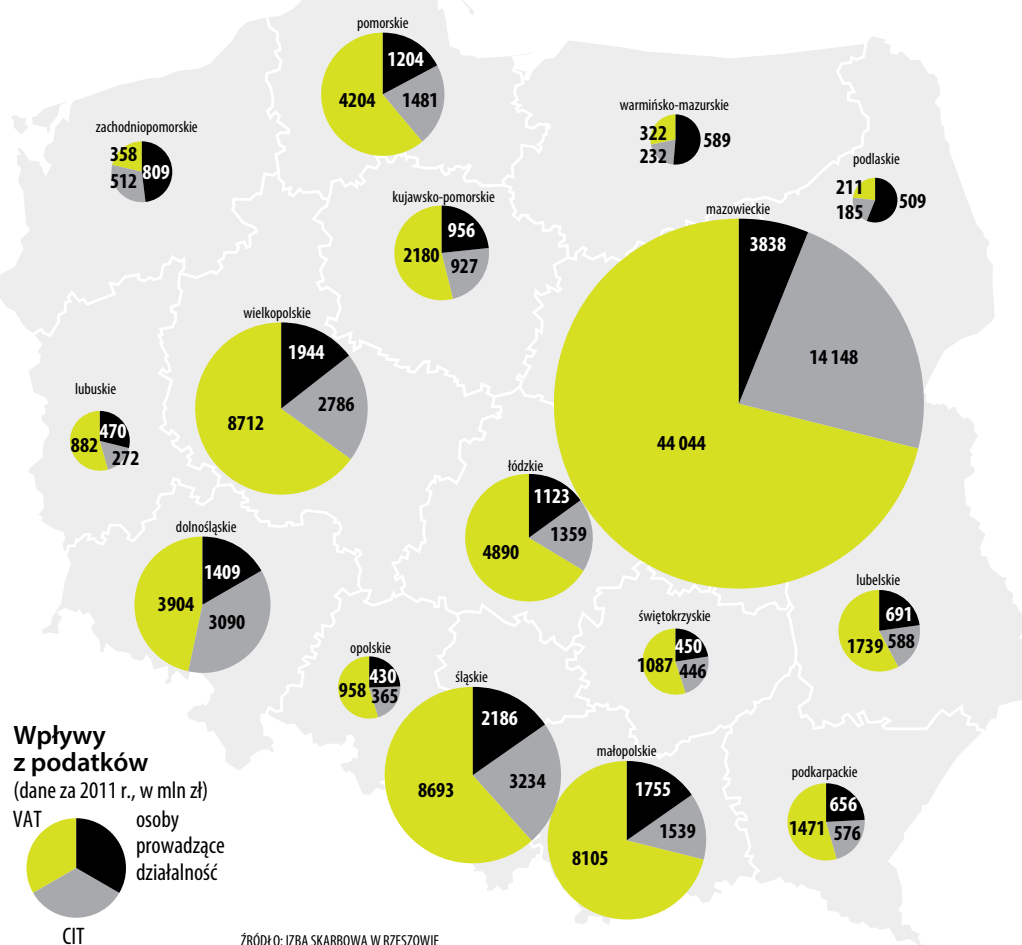
To równocześnie:

Podatki płacone przez przedsiębiorców uwzględnione w budżetach samorządów (w zł na osobę)

Na budżety samorządowe składają się podatki płacone przez przedsiębiorców, m.in. udział w podatku CIT, podatek od środków transportowych, opłata targowa, opłata za zezwolenia sprzedaży alkoholu, opłata eksploatacyjna.

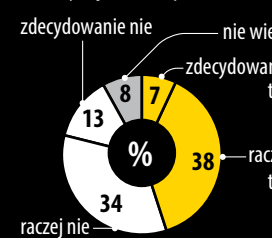
Na mapie uwzględniliśmy tylko część podatków stanowiących dochód samorządów, którą na podstawie dostępnych danych jednoznacznie można przypisać przedsiębiorcom.

PŁACA WAŻNIEJSZA OD ŚWIADCZEŃ

67

Typowy prywatny pracodawca troszczy się o swoich pracowników

Przedsiębiorcy mało płacą pracownikom, bo sami chcą więcej zarobić

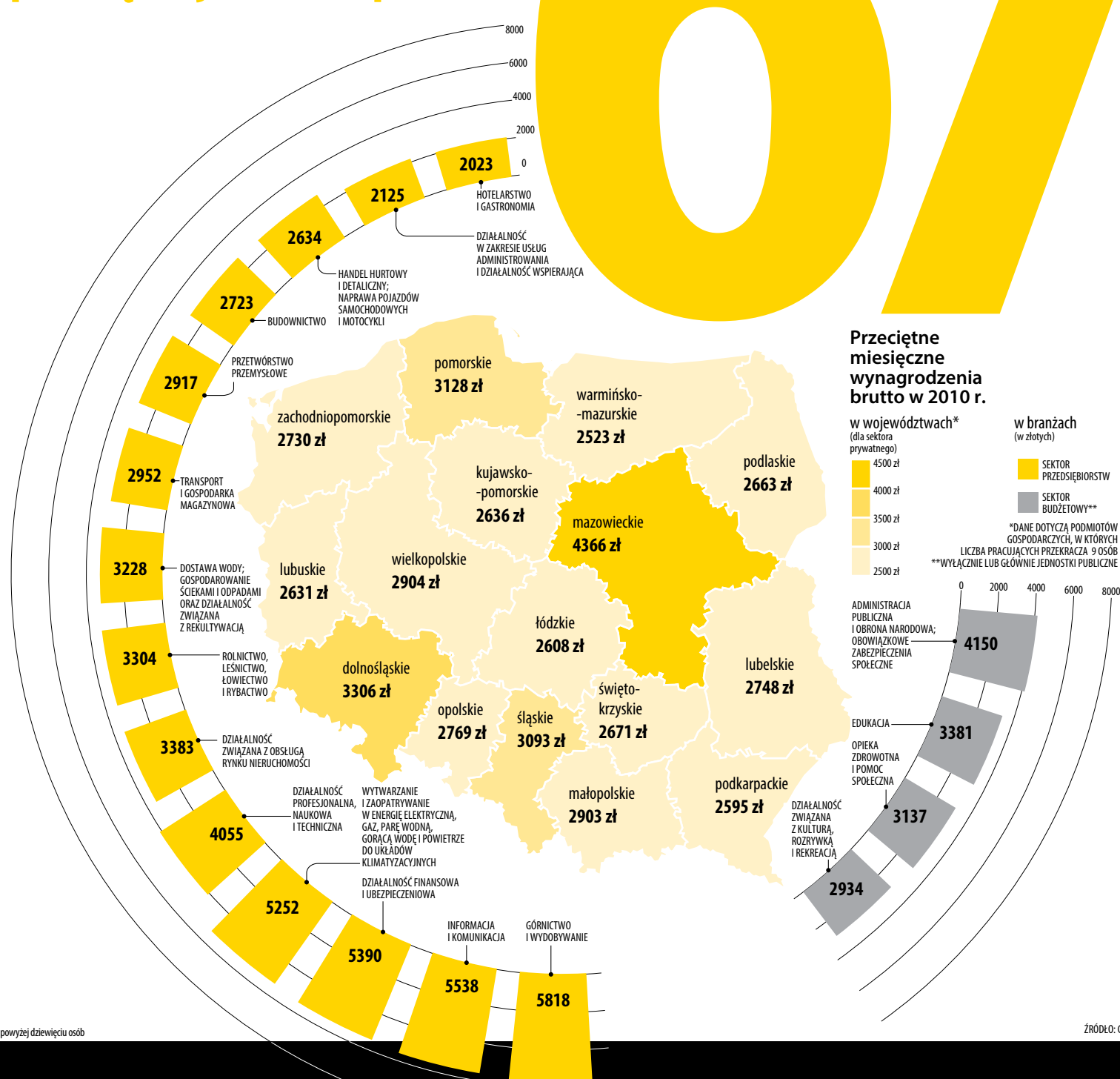

GFK POLONIA DLA PKPP LEWIATAN, 2012

Z badań gospodarstw domowych wynika, że w Polsce 67 proc. dochodów mieszkańców stanowią wynagrodzenia. Wypłacają je głównie przedsiębiorcy. Ponadto finansują oni w części emerytury i renty (poprzez wpłaty składek) oraz w całości zasiłki dla bezrobotnych (poprzez składki do Funduszu Pracy).

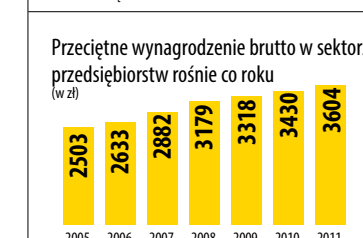
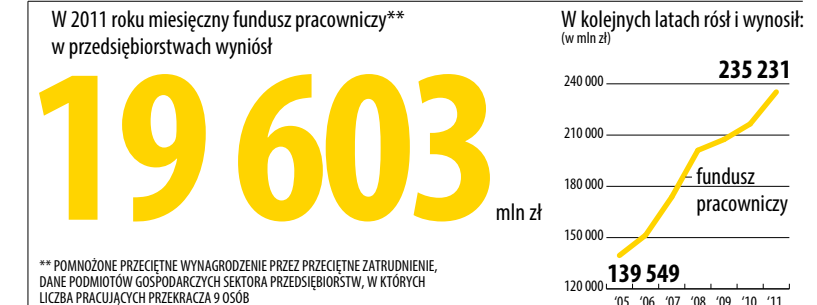
Często można spotkać się z opinią, że przedsiębiorcy prywatni mało płacą pracownikom, bo sami chcą więcej zarobić. Sprawa nie jest tak prosta. Płace w sektorze budżetowym są wyższe, bo tak chce parlament, rząd i samorządy. Natomiast firmy państwowe – gdzie też zarobki są wyższe – to albo monopoliści, albo państwowy właściciel ma wobec nich inne wymagania niż zysk. Przedsiębiorca prywatny jest natomiast zależny jedynie od uwarunkowań rynkowych, popytu i podaży pracy. Przedsiębiorcy chcą również mieć wyższe zyski, żeby rozwijać firmę. Pracownicy w Polsce rozumieją reguły prowadzenia biznesu i choć bywają niezadowoleni z warunków pracy czy płacy, to jednak zapytani o swojego pracodawcę, odpowiadają, że go szanują (83 proc.).

W przeciętnej rodzinie przeszło

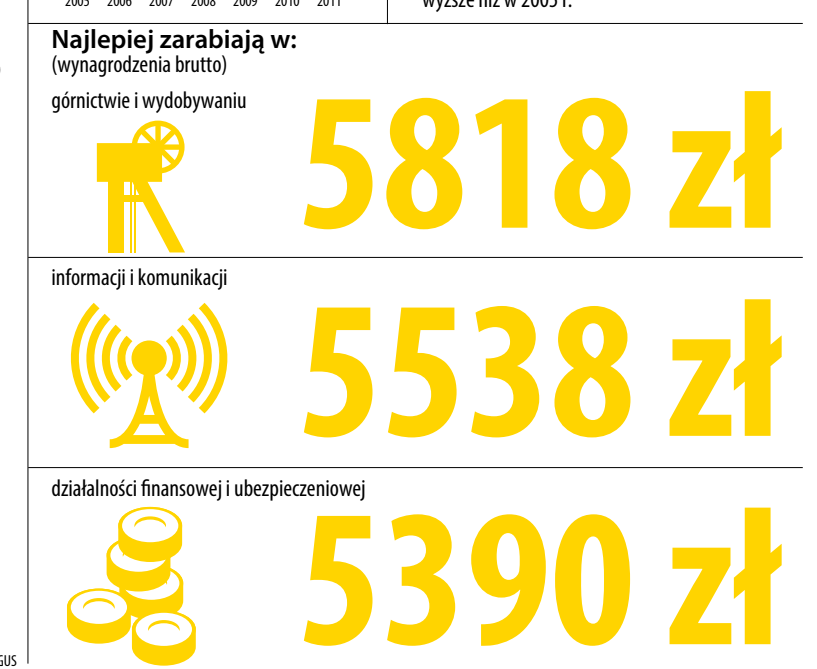

67 proc. dochodu na osobę pochodzi z wynagrodzeń wypłacanych głównie przez firmy*

* DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY, ŹRÓDŁO: GUS, BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH 2011

i jest o **44%** wyższe niż w 2005 r.

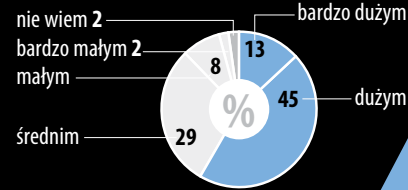
- 235 mld zł wynagrodzeń wypłaciły firmy w Polsce swoim pracownikom*
- Najlepiej płacimy górnikom i informatykom – ponad 5,5 tys. zł miesięcznie
- 83 procent pracowników szanuje swojego pracodawcę

* Dotyczy firm zatrudniających powyżej dziewięciu osób

ŹRÓDŁO: GUS

NAJWIĘKSI I NAJCENNIJEJSI

Jakim poważaniem cieszą się właściciele dużych firm?

ŹRÓDŁO: GFK POLONIA DLA PKPP LEWIATAN, 2012

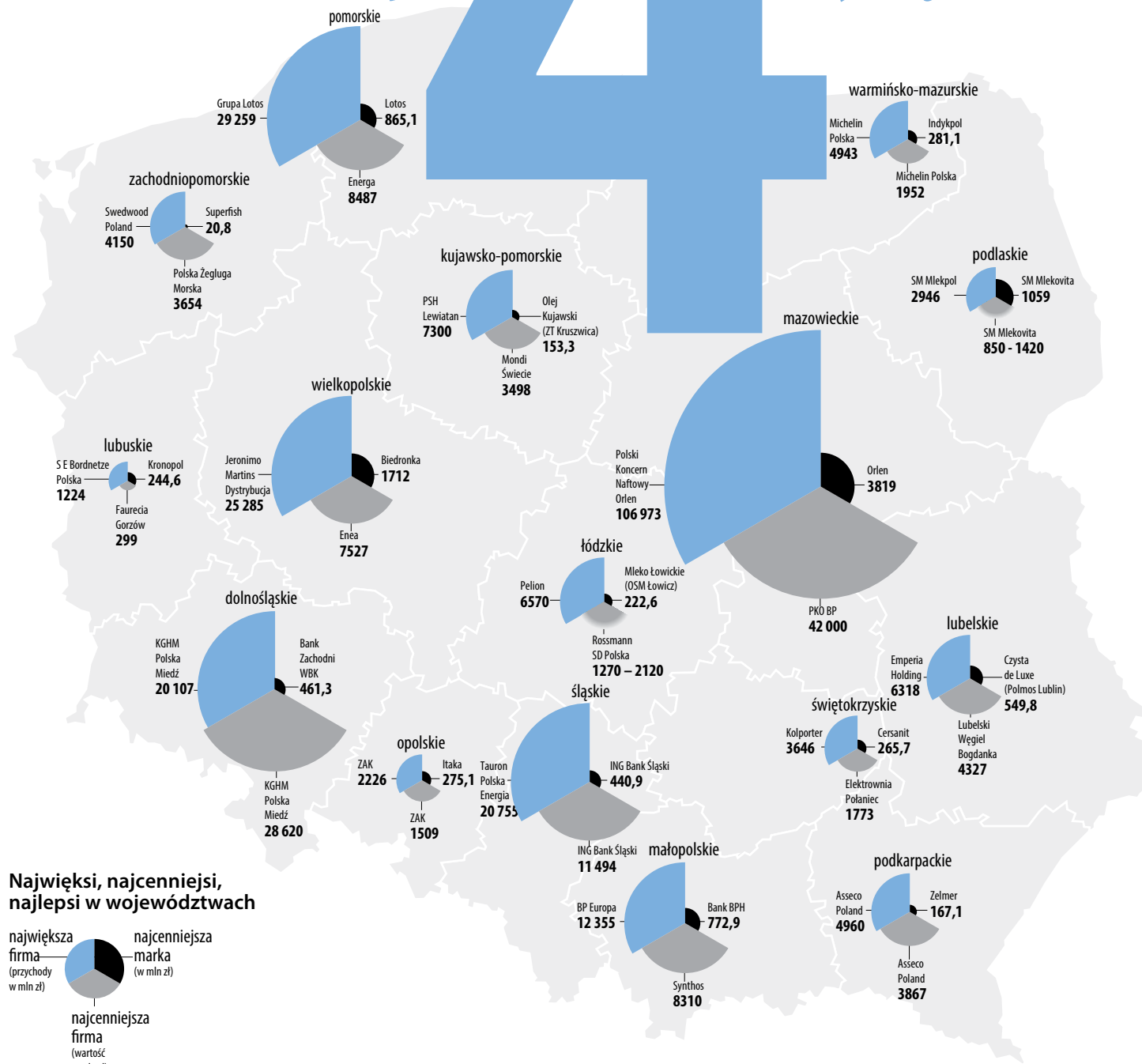
Wartość PKO BP jest

razy większa niż budżet Warszawy

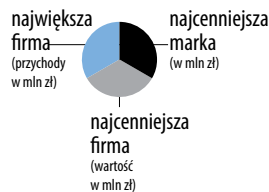
Wśród 2000 największych firm w Polsce nadal najwięcej jest przedsiębiorstw produkcyjnych. To dobrze, bo choć usługi tworzą już 64,9 proc. PKB, przedsiębiorstwa produkcyjne stanowią jednak trwałą podstawę całej gospodarki.

Szczególnie godny uznania jest też fakt, że wśród największych są liczne firmy założone przez polskich przedsiębiorców już po 1989 roku bądź starsze, ale po prywatyzacji niezwykle rozwinięte w ciągu ostatnich 20 lat. To głównie sieci handlowe i dystrybutorzy, ale także przedsiębiorstwa produkcyjne i usługowe o miliardowych obrotach, takie jak Maspex, Tele-Fonika, Asseco czy Boryszew.

W efekcie właściciele dużych firm cieszą się poważaniem wśród mieszkańców Polski (58 proc.), podobnie jak prezesi i dyrektorzy (54 proc.). Martwi, że na społecznej drabinie prestiżu znacznie gorzej od szefów wielkich przedsiębiorstw wypadają właściciele warsztatów i małych firm (32 proc.) oraz sklepów (18 proc.). A przecież oni także tworzą produkt krajowy i miejsca pracy.

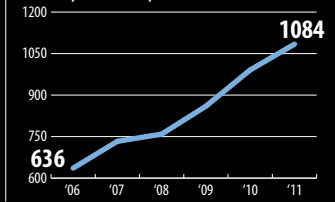
Najwięksi, najcenniejsi, najlepsi w województwach

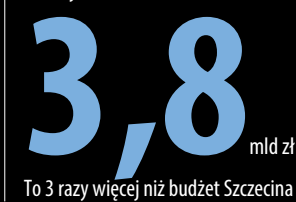
ŹRÓDŁO: LISTA 500 „RZECZPOSPOLITA”

1. Największą firmą w Polsce jest PKN Orlen z przychodami 107 mld zł
2. Wśród 100 największych firm 16 stworzyli przedsiębiorcy po 1989 roku
3. 58 proc. Polaków darzy szacunkiem właścicieli dużych firm

Przychody firm z Listy 500 wzrosły w ciągu 5 lat o prawie 60 proc.

Najcenniejszą markę ma Orlen, warta jest

Najwyżej wycenianą polską firmą jest bank PKO Bank Polski

Najcenniejsze marki (w mln zł)

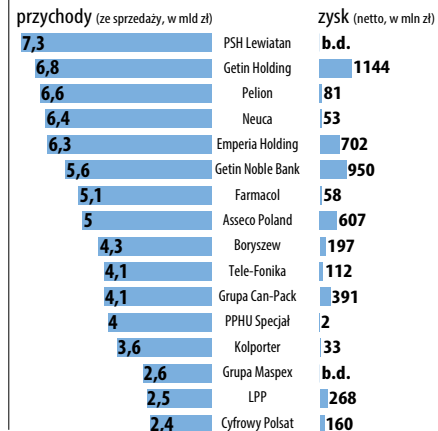
ŹRÓDŁO: RANKING MAREK „RZECZPOSPOLITA” 2011 r.

Naj... naj... naj...

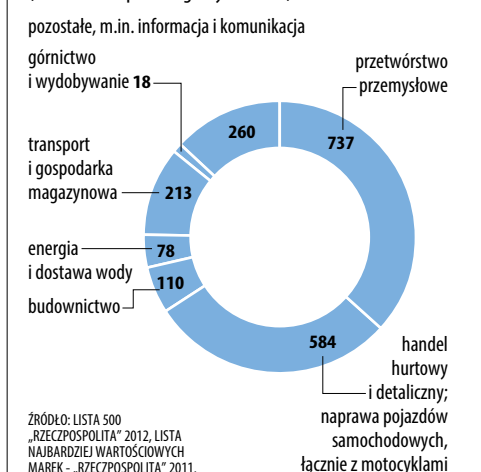
Największe przychody ze sprzedaży 107 mld zł PKN Orlen	Najwyższa rentowność netto 50 proc. KGHM Polska Miedź	Największe zyski netto 11,1 mld zł KGHM Polska Miedź	Najwyższe zatrudnienie (w etatach) 90,3 tys. Poczta Polska
Największa firma stworzona przez polskiego biznesmena po 1989 r. (przychody ze sprzedaży) 7,3 mld zł PSH Lewiatan	Najwyższy podatek dochodowy 2,3 mld zł KGHM Polska Miedź	Najwyższa efektywność (zysk na zatrudnionego) 4,4 mln zł Węglokoks	Najbardziej zyskowna firma stworzona przez polskiego przedsiębiorcę po 1989 r. (zysk) 702 mln zł Emperia Holding

ŹRÓDŁO: LISTA 500 „RZECZPOSPOLITA” 2012r.

Wybrane firmy polskich przedsiębiorców powstałe po 1989 roku

Na liście 2000 „Rzeczpospolitej” jest:

JESTEŚMY KONKURENCYJNI

W 2011 r. mieliśmy w Polsce

15,6

tysiąca firm-eksporterów

Łączne przychody z eksportu w 2011 r. wyniosły*

508

mld zł

Co stanowiło

19,4

proc. przychodów ogółem

Coraz aktywniej penetrujemy świat

1,4

tysiąca naszych firm ma filie i spółki za granicą

*DANE PODMIOTÓW GOSPODARZYCH SEKTORA PRZEDSIĘBIORSTW, W KTÓRYCH LICZBA PRACUJĄCYCH PRZEKRACZA 9 OSÓB, ŹRÓDŁO: GUS 2011, 2010

Polski eksport jest dziś

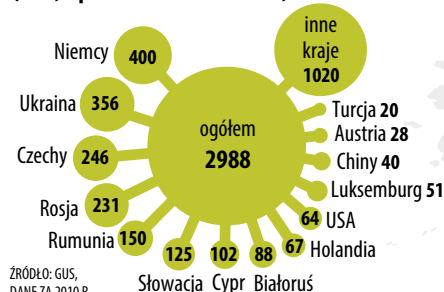
3 razy większy niż na początku stulecia

Od stuleci handel zagraniczny jest źródłem dobrobytu. Dzięki niemu konsumenci mają większy wybór towarów i niższe ceny. Natomiast zdolność do eksportu produktów i usług jest dowodem na konkurencyjność gospodarki.

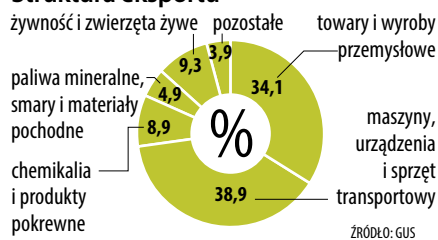
Rozwój eksportu w ostatnich 20 latach to jedna z największych historii sukcesu III Rzeczypospolitej. W tym czasie wzrósł on sześciokrotnie. To dzięki eksportowi powstały tysiące miejsc pracy i już kilkakrotnie rąwał on koniunkturę w czasach spowolnienia gospodarczego. Na mapie obok pokazujemy kilka wybranych firm: wielkie koncerny takie jak Fiat Auto Poland czy LG Electronics, których produkcja niemal w całości przeznaczona jest na eksport i polskie przedsiębiorstwa stworzone po 1989 roku, jak Nowy Styl, Koelner czy Solaris, które przebiły się na rynki światowe.

Cieszy, że Polacy to doceniają. 65 proc. mieszkańców uważa, że prywatni przedsiębiorcy budują siłę ekonomiczną Polski na świecie.

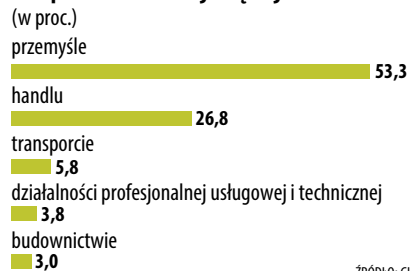
Liczba jednostek zagranicznych (filii, spółek i oddziałów) firm z Polski

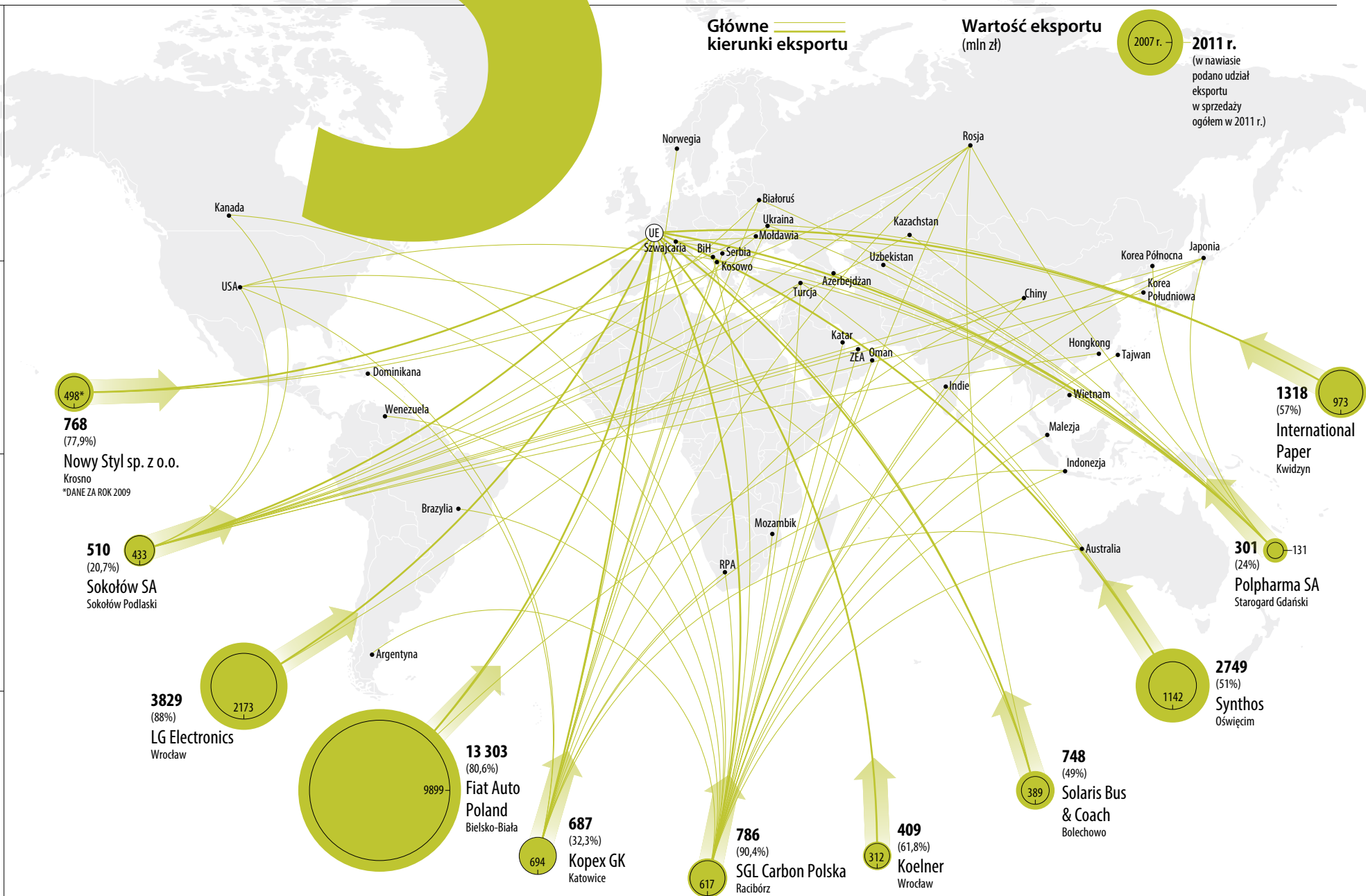
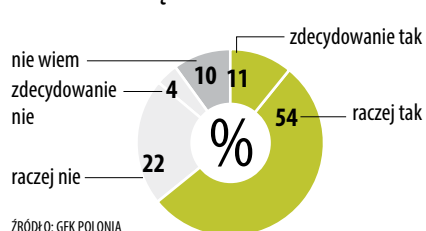
Struktura eksportu

Wśród MSP jest także wielu eksporterów. Najwięcej w:

Prywatni przedsiębiorcy budują siłę ekonomiczną Polski na świecie

- Co piąta firma jest eksporterem*
- Średnio co czwarta złotówka sprzedaży pochodzi z eksportu
- Główne kierunki eksportu to Unia Europejska, ale również Rosja, Ukraina, Chiny i USA

*Dotyczy firm zatrudniających powyżej dziesięciu osób

ŹRÓDŁO: LISTA 500 „RZECZPOSPOLITA”, GUS, SPÓŁKI

ROLNIK

PRAWDZIWI MIKROPRZEDSIĘBIORCA

Polska ma ponad 2,2 mln gospodarstw rolnych, ale w znacznej części bardzo małych. Często nie przynoszą dochodu, bo nie sprzedają swoich produktów. Nie oznacza to jednak, że nie ma wśród rolników prawdziwych przedsiębiorców.

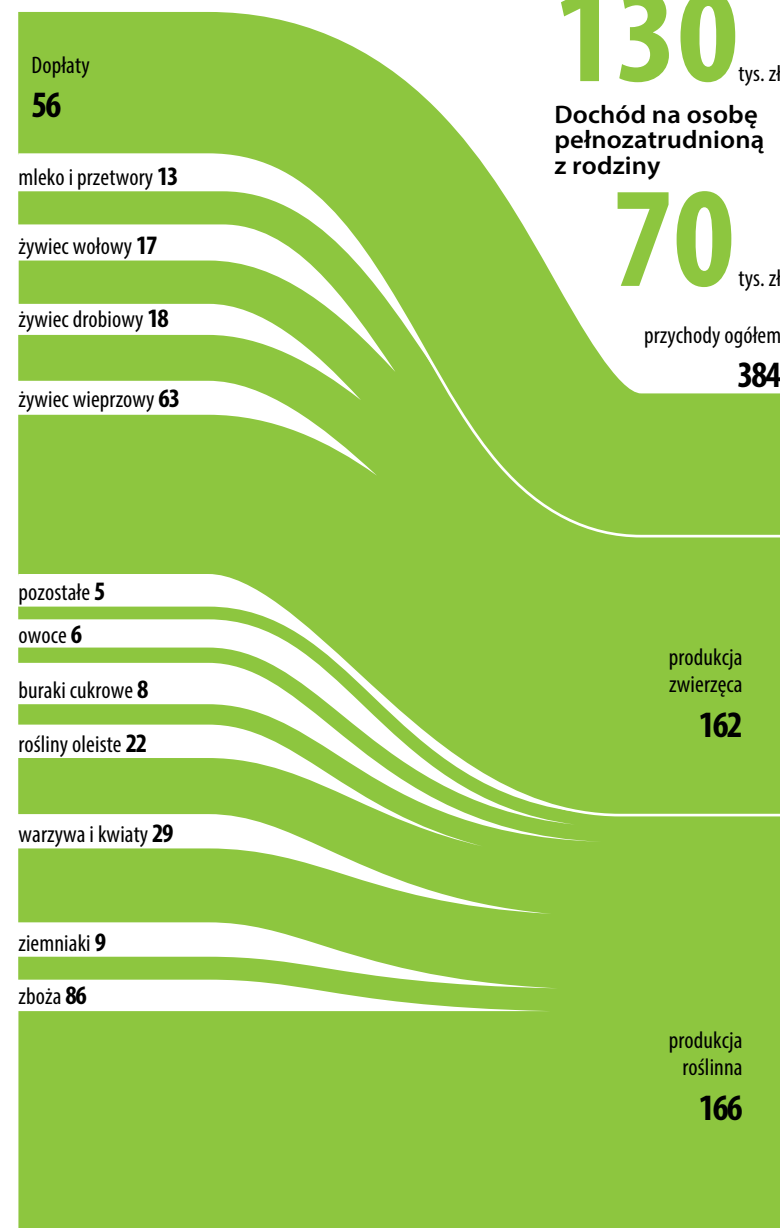
Efektywność ekonomiczną gospodarstw rolnych bada Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej. Obserwuje ponad 700 tysięcy gospodarstw rolnych w Polsce, a wybrane z nich prowadzą rachunkowość rolniczą, dzięki czemu możemy się dowiedzieć, jakie mają przychody i koszty.

Dane obok dotyczą próby ponad 5,6 tysiąca efektywnych ekonomicznie średnich i dużych rodzinnych gospodarstw rolnych (bez największych przedsiębiorstw rolnych). To mogą być małe obszarowo gospodarstwa, ale całe pod szklarnie, duże sadownicze czy wielkoobszarowe zorientowane na produkcję mięsa, mleka czy zboża. Ilustracja pokazuje przeciętne dochody i koszty tych właśnie gospodarstw. Liczby dowodzą, że to są rzeczywiście mikroprzedsiębiorstwa.

- 1,7 mln złotych wynoszą średnio aktywa efektywnego rodzinnego gospodarstwa rolnego
- Pracują w nim średnio niewiele ponad 2 osoby
- Ich produkcja wynosi przeciętnie 330 tys. zł rocznie

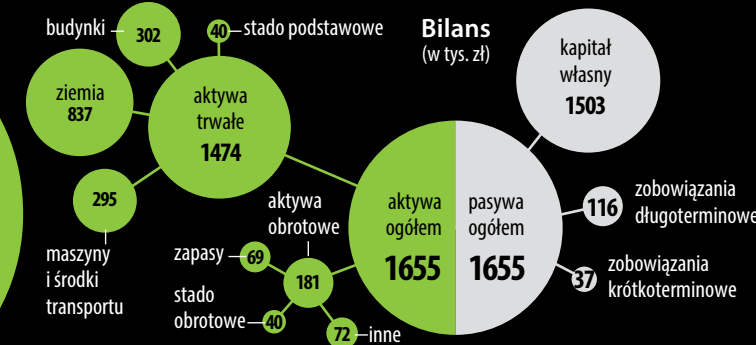
Przychody gospodarstwa rolnego to

Roczne przychody – koszty (w tys. zł)

Dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego
130 tys. zł

Dochód na osobę pełnozatrudnioną z rodziny
70 tys. zł

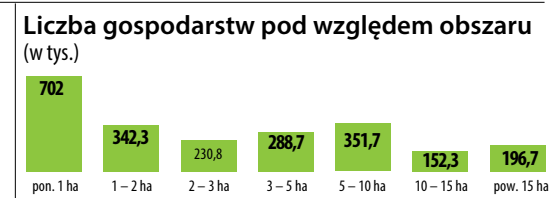
ŹRÓDŁO: FADN I POWSZECHNY SPIS ROLNY

proc. obrotów mikrofirmy

W Polsce mamy

2 264 657 gospodarstw rolnych

Ale tylko **196,7** tysiąca ma powyżej 15 ha powierzchni

89 proc. użytkowników rolnych to gospodarstwa indywidualne

W 2011 r. rolnicy sprzedali w skupie produkty roślinne za **16,8** mld zł

a zwierzęce za **32,3** mld zł

W przeliczeniu na jednego mieszkańca Polski było to **86** kilogramów żywca rzeźnego

237 litrów mleka

Rolnicza firma raportuje, ekonomiści obliczają (badania FADN)

5618 gospodarstw w Polsce – pod względem wartości ekonomicznej średnich i dużych – prowadziło w 2010 r. rachunkowość rolniczą na potrzeby systemu FADN. Oto portret przeciętnej z nich:

Roczny czas pracy własnej wynosi **4413** godzin

Czyli w każdym pracuje, średnio licząc, **1,86** osoby „na pełny etat”

Do tego wykorzystują **956** godzin rocznie pracy najemnej

Czyli zatrudniają, średnio licząc, **0,43** osoby „na pełny etat”

Zatem w takiej rolniczej mikrofirmie pracują w sumie średnio niewiele ponad 2 osoby

Średnio gospodarują na **52** ha ziemi własnej i dzierżawionej

Wartość jej produkcji wynosi **330 413** zł

Wartość przychodów przeciętnej mikrofirmy w Polsce* **435** tys. zł

*DO 9 ZATRUDNIIONYCH

JESTEŚMY INNOWACYJNI

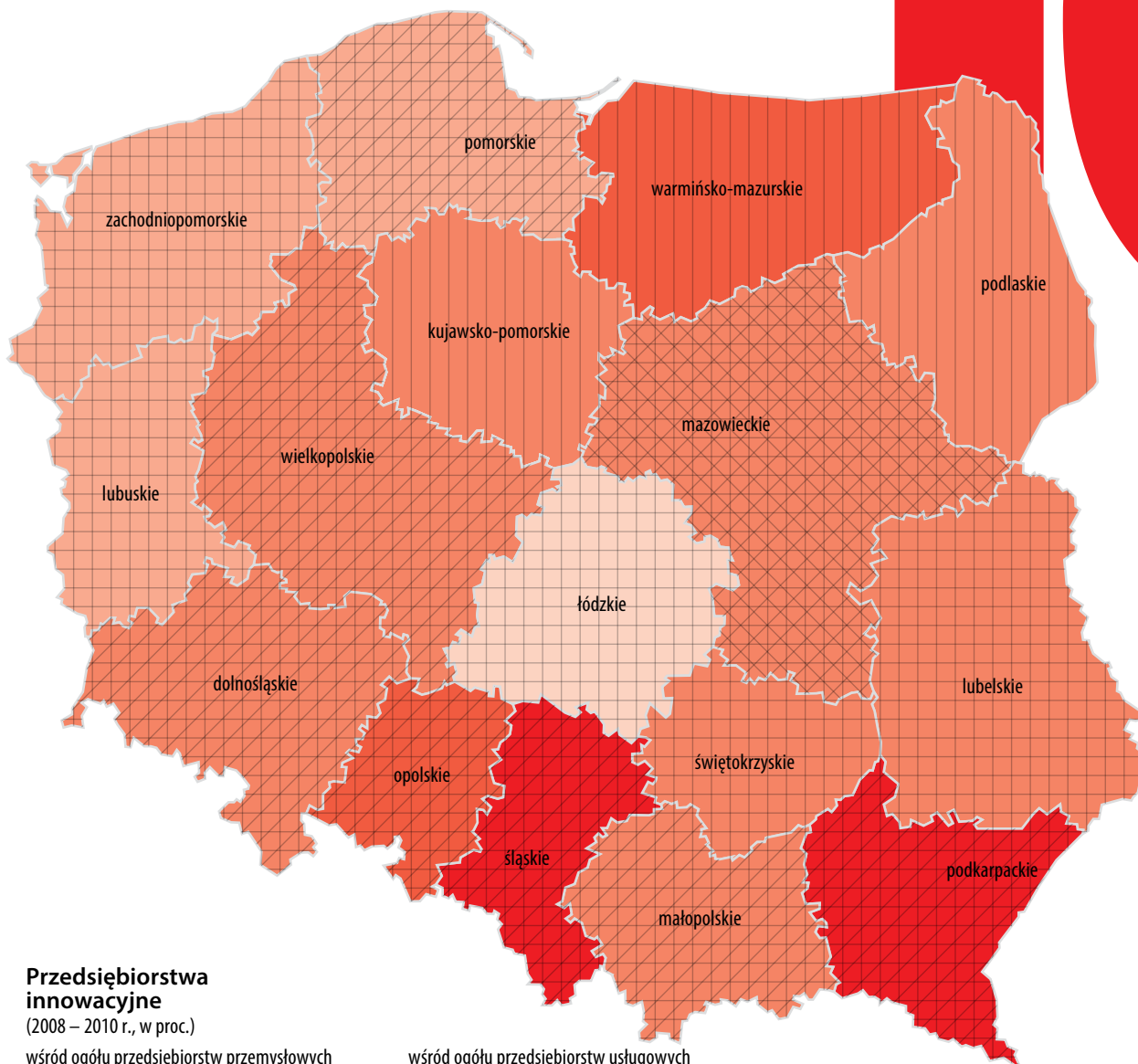
16,5 miliona iPadów 3

(cena: 2100 zł)

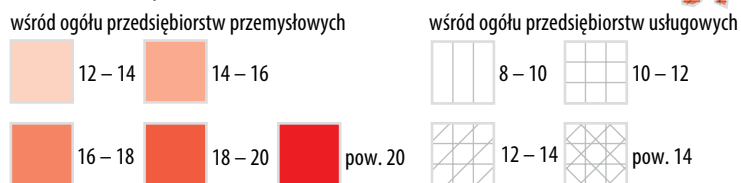
Według badań GUS w Polsce 17 proc. przedsiębiorstw przemysłowych i 13 proc. usługowych można określić jako innowacyjne. A nasi przedsiębiorcy przeznaczyci w 2010 roku ponad 34 miliardy złotych na innowacje.

To niestety ciągle za mało. Nadal większość nakładów na sferę B+R pochodzi nie z gospodarki – jak w krajach wysoko rozwiniętych – lecz z funduszy publicznych (blisko 60 proc.), a całość środków to zaledwie 0,74 proc. produktu krajowego. Ten odsetek jest od dwóch do pięciu razy niższy niż u europejskich liderów – Niemiec, Szwecji, Danii, Finlandii. Licząc w euro, dystans jest oczywiście jeszcze większy. Według Adama Górala, twórcy Asseco, innowacyjność to doskonalenie produktu, a niekoniecznie wymyślenie tego, czego nikt inny nie wymyślił. To daje szansę na sukces polskim kreatywnym przedsiębiorcom, także tym, którzy nie mają wystarczających środków.

34,6 mld zł nakładów na innowacje to

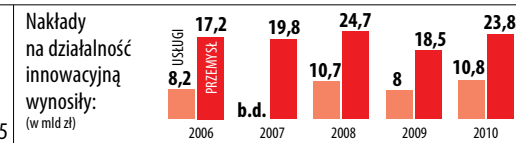
Przedsiębiorstwa innowacyjne (2008 – 2010 r., w proc.)

ŹRÓDŁO: GUS

W jednostkach badawczo-rozwojowych w firmach pracowało w 2010 roku **22 710** badaczy

27 proc. więcej niż w 2005

ŹRÓDŁO: GUS

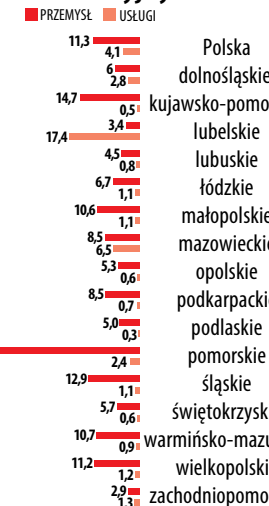
Średnio nakłady w jednym inwestującym w innowacje przedsiębiorstwie przemysłowym w 2010 roku wynosiły

5,75 mln zł

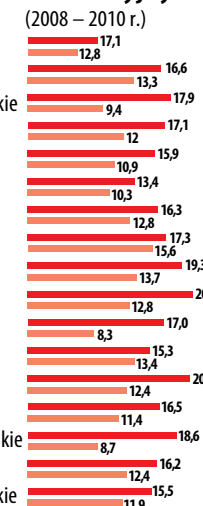
a usługowym

5,01 mln

Sprzedż produktów innowacyjnych*

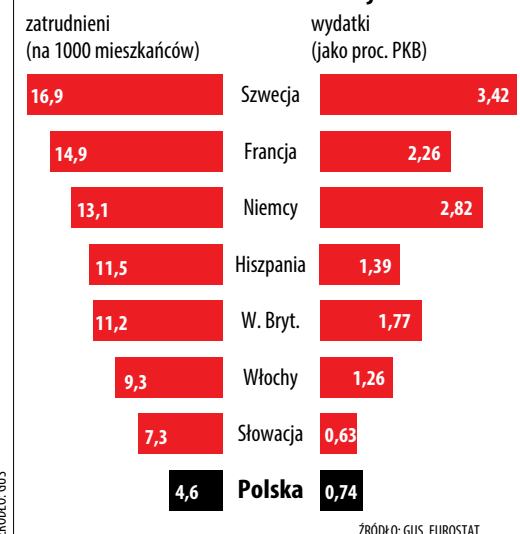

Odsetek firm innowacyjnych (2008 – 2010 r.)

ŹRÓDŁO: GUS

Działalność badawcza i rozwojowa

ŹRÓDŁO: GUS, EUROSTAT

1. W innowacje przedsiębiorcy inwestują ponad 34 mld zł rocznie
2. W przemyśle 17 proc. polskich firm GUS uznaje za innowacyjne
3. W sferze badań i rozwoju w firmach pracuje ponad 22 tys. osób

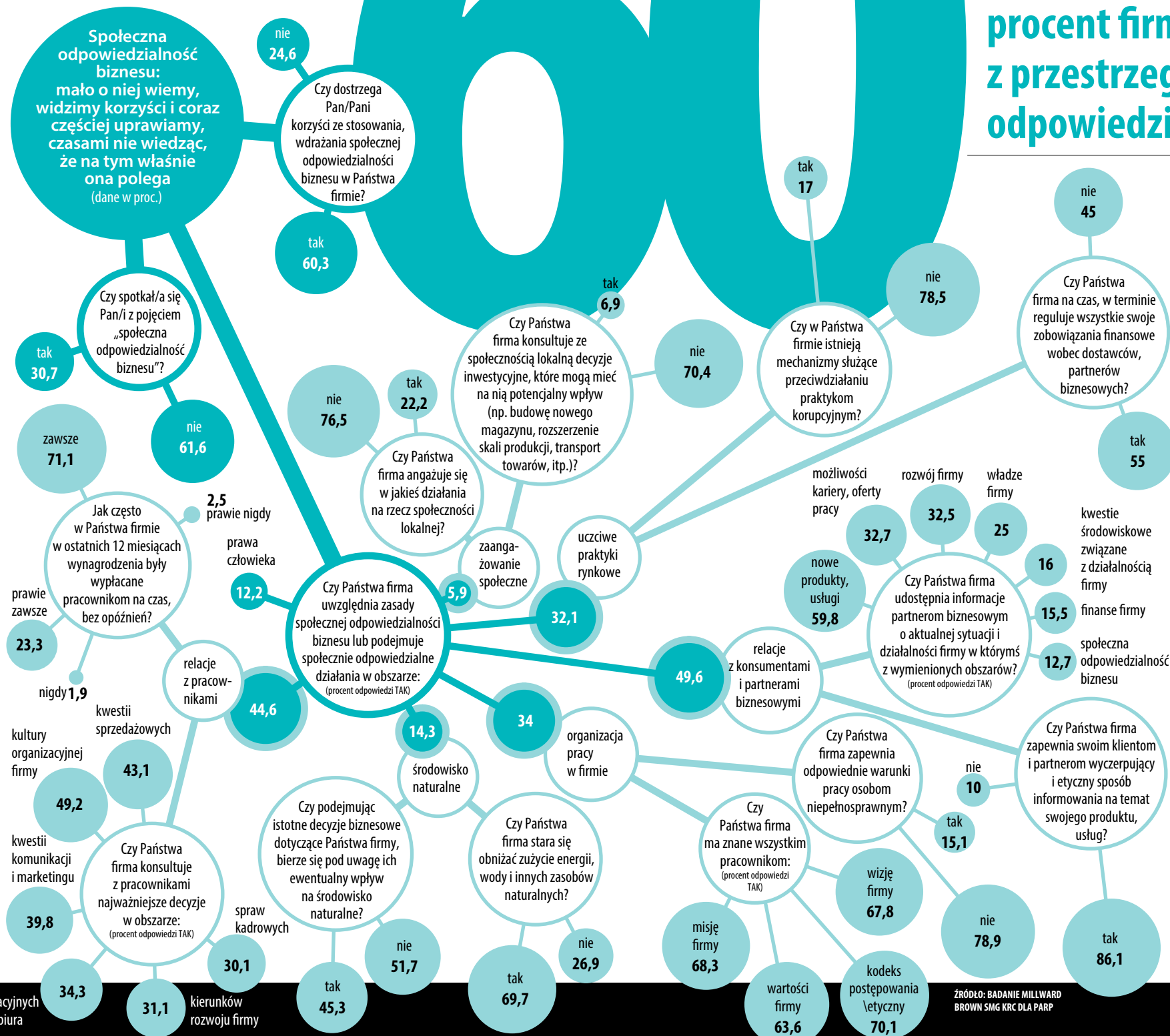
*PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW INNOWACYJNYCH – NOWYCH ALBO ISTOTNIE ULEPSZONYCH – JAKO ODSETEK PRZYCHODÓW ZE SPRZEDAŻY OGÓŁEM

ODPOWIEDZIALNY BIZNES TO MY

Zasady społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR) stopniowo zyskują w Polsce popularność. Największe badanie na temat CSR przeprowadził MillwardBrown SMG KRC na zlecenie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości. Jego wyniki przedstawiamy obok. Jeszcze 10 lat temu tylko pojedyncze firmy wprowadzały zasady CSR, teraz w niektórych obszarach nawet ponad jedna trzecia deklaruje ich stosowanie (np. w relacjach z pracownikami 44,6 proc.). Bo jak powiedział już wiele lat temu Henry Ford: „biznes, który tylko robi pieniądze, to marny biznes”.

Im więcej firm będzie stosować zasady CSR, tym lepszy będzie wizerunek przedsiębiorców. Dziś w Polsce ze stwierdzeniem, że typowy przedsiębiorca prywatny jest uczciwy wobec partnerów handlowych i klientów, zgadza się 57 proc. Polaków. Nie jest przekonanych o uczciwości przedsiębiorców 31 proc.

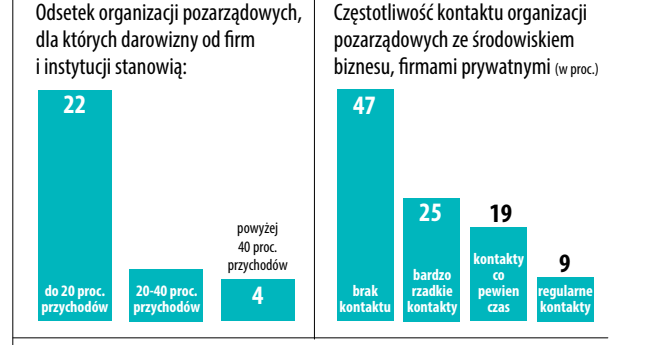
- 71 proc. przedsiębiorców zawsze wypłaca wynagrodzenia na czas
- 70 proc. firm ma znany pracownikom kodeks etyczny
- 22 proc. firm angażuje się na rzecz lokalnej społeczności

procent firm dostrzega korzyści z przestrzegania zasad społecznej odpowiedzialności biznesu

Jedną z form realizacji zasad odpowiedzialnego biznesu jest wspieranie przez firmy organizacji pozarządowych. W Polsce w 2010 roku zarejestrowanych było 12 tys. fundacji i 71 tys. stowarzyszeń. Co trzecie z nich korzystało ze wsparcia firm i instytucji. Są one czwartym co do wielkości źródłem finansowania po składkach członkowskich, samorządach i darowiznach od osób fizycznych.

Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan to reprezentatywna organizacja pracodawców, która zabiega o konkurencyjność polskiej gospodarki i sukces polskich przedsiębiorstw. Skupia 60 branżowych i regionalnych związków i pracodawców oraz kilkudziesięciu członków indywidualnych – łącznie reprezentuje 3750 firm, zatrudniających ponad 700 tys. pracowników.

Od momentu powstania w 1999 r. Lewiatan zaopiniował ponad 2500 projektów ustaw i rozporządzeń dotyczących różnych sfer gospodarki. Przygotował także wiele własnych projektów legislacyjnych.

Lewiatan stawia na wysoką jakość ekspertyzy prawnej i ekonomicznej. Tworzą ją eksperci biura konfederacji we współpracy ze przedstawicielami z firm członkowskich, wspierani przez grono wybitnych specjalistów. Konfederacja jako jedyna polska organizacja pracodawców ma swoje biuro w Brukseli i jest członkiem BUSINESSEUROPE, największej organizacji pracodawców w Unii Europejskiej.

Lewiatan posiada status partnera społecznego. Reprezentuje pracodawców w Trójstronnej Komisji ds. Społeczno-Gospodarczych, ma także prawo do:

- opiniowania założeń i projektów aktów prawnych w zakresie praw i interesów związków pracodawców;
- opiniowania dokumentów konsultacyjnych Unii Europejskiej, w szczególności białych ksiąg, zielonych ksiąg i komunikatów, oraz projektów aktów prawnych Unii Europejskiej w zakresie objętym zadaniami związków pracodawców;
- występowania z wnioskami o wydanie lub zmianę ustawy albo innego aktu prawnego w zakresie spraw objętych zadaniami organizacji pracodawców.

Konfederacja opracowuje także własne reprezentatywne badania kondycji firm z sektora MSP, bada też m.in. innowacyjność polskich przedsiębiorstw. W wydawanej corocznie „Czarnej liście barier” Lewiatan wskazuje również największe bariery w prowadzenia biznesu w Polsce.

Jako związek pracodawców na poziomie ogólnokrajowym ma również prawo do uczestniczenia w sporach zbiorowych i podpisywania układów zbiorowych pracy.

Spis treści

Wstęp	5
Przedsiębiorcy w Polsce	6
Rozwijamy się.	14
Wszyscy jesteśmy przedsiębiorcami	16
Tysiące przedsiębiorczych kobiet	18
Pomnażamy nasz majątek	20
Więksi niż budżet	22
Pączkowanie kapitału.	24
Naprzód, czyli inwestycje	26
Budujemy zieloną Polskę	28
Miejsca pracy są w przedsiębiorstwach	30
Z naszych podatków	32
Płaca ważniejsza od świadczeń	34
Najwięksi i najcenniejsi	36
Jesteśmy konkurencyjni	38
Rolnik prawdziwy przedsiębiorca	40
Jesteśmy innowacyjni	42
Odpowiedzialny biznes to my	44

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

PKPP LEWIATAN
ul. Zbyszka Cybulskiego 3
00-727 Warszawa
Tel. 48 (22) 55 99 900
Fax 48 (22) 55 99 910
www.pkpplewiatan.pl